LEON BLOY

Sevimsiz Hikâyeler

Babil Kitaplığı

Jorge Luis Borges tarafından hazırlanan fantastik edebiyat dizisi

Dost Kitabevi Yayınları

Her büyük yazar işe iyi bir okur olmakla başlar ve yıllar geçtikçe, tercih ettiği ya da dışladığı okumalarıyla kişisel bir kitaplık yaratır.

Buenos Aires'teki Ulusal Kitaplık'ın (ki burada dünyanın başka yörelerinde bulunmayan kitapların olduğu söylenir) yöneticisi Jorge Luis Borges bu kitap bolluğundan yararlanmasını bildi: Zaten büyülenmiş okurlarına, derin bilgi ve neşesiyle, şaşırtıcı derecede ilginç derlemeler hazırlayıp sundu.

Düşsel edebiyatın mücevherlerini oluşturan metinleri bir araya getirdi ve onun en güzel hikâyelerinden biri olan Babil Kitaplığı, aynı zamanda dizinin adı oldu .

1975 ile 1985 arasında yayımlanan bu dizi, daha şimdiden bir edebiyat klasiğidir. Bir araya gelen bu kitaplar aynı zamanda Buenos Aires'in bu büyük kütüphanecisine adanmış en duygusal anıtlardan da birini oluşturur.

iyi okumalar.

F. M. Ricci

Dost Kitabevi

Babil Kitaplığı

Sevimsiz Hikâyeler Leon Bloy

önsöz Jorge Luis Borges

La Tisane

Le Vieux de la maison

La Religion de M. Pleur

Les Captifs de Longjumeau

Une idee mediocre

Terrible Châtiment d’un dentiste

Tout ce que tu voudras

La Derniere Cuite

Une martyre

La Taie d'argent

On nest pas parfait

La plus belle Trouvaille de Ca'n

Leon Bloy

Fransızcadan Çeviren:

Işık Ergüden

Önsöz, İspanyolcadan Çeviren: Mukadder Yayeıoğlu

ISBN 975-8457-08-X

Birinci Baskı. Şubat 2000, Ankara

Tasarım: Franco Maria Ricci, Marcella Boneschi Fotokompozisvon: Fototype, Milano Baskı: Pelin Ofset, Ankara

Yayın Ekibi:

Ali Karabayram, Bülent Moldibi *Teknik Hazırlık* Mehmet Diricaıı

Bu kitaplar, Adobe PageMaker *6.5 te formatlanmış ve* Adobe Type Lihrary Bodoni *yazı karakterleri kullanılarak hazırlanmıştır.*

Önsöz

Yazma işine girişip de bir başkasına dönüşmeyen, en azından kendi özellikleri ve gerçekliklerini abartmayan bir insan belki de yoktur. Bernard Shaw, ünlü George Bernard Shaw'un pantomim yoluyla canlandırılan bir zürafadan daha gerçek olmadığını söylemiş; alçakgönüllü gazeteci Walt Whitman, büyük bir yüreklilikle, okuyucular da dahil olmak üzere gezegendeki tüm insanlara dönüşmüştür. Valle Inclan, kendini düellocu ve aristokrat mertebesine yükseltmiş; pasifve korkak Leon Bloy öfke dolu iki ayrı yaratığa bölünmüştür: Prusya ordularının korkulu rüyası, nişancı Marchenoir ve şimdiki nesil için gerçekLeon Bloy olan ve bizlerin de tanıdığı acımasız polemikçi. Bloy, okuyucunun ruhsal durumuna göre çekilmez ya da harika sayılabilecek benzersiz bir üslup geliştirmiştir. Her iki durumda da yazın sanatının en canlı üsluplarından biridir bu.

Bloy'un üstadlarından Cariyle, evrensel tarihin, durmaksızın okumak ve yazmak zorunda olduğumuz ve başkalarının da bizleri yazdığı bir kitap olduğunu yineler; hayalci Swedenborg, hayvan, bitki ya da mineral gibi çevremizi saran tüm varlıkların tinsel olaylarla bağlantılı olduğuna inanır. Leon Bloy ise evreni, her insanın bir sözcük, bir harf ya da sadece bir noktalama işareti olarak yer aldığı bir tür ilahi şifre olarak kabul eder. Kozmik uzamı reddederek tüm uçurum ve ışıkların insan bilincinin yansımasından başka bir şey olmadığını iddia eder. Bir keresinde, zaten cehennemde yaşadığımızı ve her insanın en yakınındaki kişiye işkence etmekle görevli bir şeytan olduğunu söylemiştir.

Bloy, Ingiltere'den neredeyse nefret ediyor ve onu "rezil ada"diye anıyordu, aynı şekilde Almanya, Belçika ve Amerika Birleşik Devletleri'nden de nefret etti. En güzel kitaplarından biri Yahudile-rin Kurtuluşu *adını taşısa da, Yahudi aleyhtarı olduğunu söylemeye gerek yok. halyanları hainlikle suçladı; Zola'yı Pireneli bir budala olarak niteledi; Renan, France, Bourget ve sembolistleri, genel olarak tüm insanları aşağıladı. Fransa'nın seçilmiş bir halk olduğunu, diğer ülkelerin Fransa'nın tabağından düşen kırıntıları yalamakla yetinmeleri gerektiğini yazdı. Buna karşılık, aslında saf Fransız olmayan 'Napolyon'un ruhu'nu yüceltti. Roma'ya fazla bağlı olmayan, Galyalı ve ateşli bir Katolikti.*

Geleceğin tarihçilerinin Bloy'u mistik bir yazar olarak görmeleri olasıdır. Bizler, her şeyden önce, onu acımasız bir propagandacı ve fantastik öykü yaratıcısı olarak görüyoruz. Bu kitapta yer alan öykülerin hepsi, en azından genel hava açısından bu özelliği taşımaktadır.

Nefret koleksiyoncusuLeonBloy, devasa müzesinde Fransız burjuvazisine de yer ayırdı. Onu, Quevedo ve Goya'nın anısını yaşatan karanlık renklere boğdu. Kendini sadece terörist olmakla sınırlamayanBloy'un en ilginç öykülerinden biri, Longjumeau Esirleri, *Kafka'nın habercisi niteliğindedir. Öykünün konusu rahatlıklaKajka'nın bir yaratısı olabilirdi, ancak işlenişindeki yabanıl tavır tamamen Bloy'a özgüdür. Öyküde her iki ustanın 'benzer' ve 'farklı' tarafları incelenebilir.*

Ihlamur, *suç olgusunu küçümsemez;* Evin Yaşlısı, *bir anlamda* lhlamur'un *tam tersidir, ancak dehşet unsuru azalmaz;* Bay Pleur'ün Dini, *ilk iki öykü gibi acımasız bir biçimde başlar ve bir tür azizlik mertebesiyle en yüksek noktasına ulaşır;* Vasat Bir Fikir, *imkânsız bir durumun öyküsüdür;* Dişçinin Korkunç Cezası, *bir cinayetin en beklenmedik sonucuna doğru korkusuzca ilerler;* Ne *lstersen,fahişelik ve ensest konularını sakınmadan işler;* S on Yanık, *babasına aşırı derecede benzeyen bir oğulun öyküsüdür;* Acıların Kadını, *iftira, yakınma ve adı meçhul kişilerle doludur;* Gümüş Kılıf, *körler dünyasında gözleri gören bir adamın öyküsünü anlatır;* Kimse Kusursuz Değil, *meslek hayatı bağışlanmaz bir hata yüzünden yarım kalan bir katilin mesleki ciddiyetini anlatır;* Kabil'in En Güzel Buluşu 'nda *nihayet düş ürünü korkunç Marchenoir'la karşılaşırız.*

Wells, her zaman, enfantastik bulgularının gerçekmiş gibi görünmesini sağlar, en azından okunma sürecinde; Bloy da, Hoffmann ve Poe gibi, öykülerinin daha başından itibaren kusursuz olmasını yeğler.

"Kara mizah" kavramı günümüzde keşfedildi; bugüne dek bu alanda hiçbir yazar,Leon Bloy 'un ustalığı ve sözel zenginliğine ulaşamadı.

J orge Luis Borges Temmuz, 1974

Sevimsiz Hikâyeler

Ihlamur

Jacques kendini tek kelimeyle rezilin biri olarak değerlendirdi. Hiç tanımadığı bu kadın günah çıkarırken, kutsallığa hakaret eden münafık bir casus gibi, karanlıkta, orada durmak iğrenç bir §eydi.

Oysa, beyaz cüppeli papaz o kadınla birlikte gelir gelmez hemen çekip gitmeliydi, en azından bir yabancının varlığından haberdar olmaları için biraz gürültü çıkarmalıydı. Ama artık çok geçti, saygısızlığının iğrençliğini artırmaktan başka bir §ey gelmezdi elinden.

işsiz güçsüz Jacques, bu kavurucu günün sonunda tespihböcekleri gibi kendine serin bir yer ararken, sıradan alışkanlıklarına pek de uygun olmayan bir hevesle eski kiliseye girme arzusu duymuş ve büyük vitrayın renginin gittikçe solmasını seyrederek hayal kurmak için şu günah

çıkarma odacığının arkasına, karanlık bir köşeye oturmuştu.

Birkaç dakika içinde, neden niçin bilmeden, bir itirafın tamamen istekdışı tanığı oluyordu. Sözcükleri tane tane işitmediği doğruydu, aslında bir fısıltıdan başka bir şey işitmiyordu. Ama konuşma, sonuna doğru, canlanır gibi oldu. Birkaç hece, günah çıkarmayla ilgili bu gevezeliğin bulanık ırmağından doğarak yer yer belirginleşiyordu; ve mucize eseri iyi yetişmiş bir insan olan delikanlı, kendisine yöneltilmediği aşikâr olan itirazlara kulak misafiri olmaktan gerçekten de endişe duydu.

Aniden bu öngörüsü gerçek oldu. Şiddetli bir çalkantı meydana gelmişti sanki. Kımıltısız dalgalar, aralarından bir canavar çıkacakmış gibi, parçalanarak gürlediler ve korkudan sinmiş dinleyici sabırsızlıkla ağza alınan şu sözleri işitti:

“Ihlamuruna zehir koydum diyorum size peder!” Sonra, sessizlik. Mihrabın önünde diz çöktüğü sırada yüzünü seçemediği kadın kalkarak karanlık koruluklarda sessizce kayboldu. Rahibe gelince, bir ölü kadar kımıltısızdı ve o da kapıyı açıp bunalmış bir adamın ağır adımlarıyla dışarı çıkıncaya kadar dakikalar geçmek bilmedi. Jacques, içinde bir feryat gibi yankılanan bu sözle öylesine şaşkına dönmüştü ki ayağa kalkması için kayyumun ısrarla anahtarlarını şıngırdatıp sahanllkta uzun süre bağırıp çağırarak kilisenin kapandığını bildirmesi gerekti.

Annesinin sesini elbette tanımıştı Jacques !

Ah, yanılmak imkânsız! Kadının gölgesi iki adım ötesinde dikildiğinde yürüyüşünü de tanımıştı. Peki ama, ne? Dünya başına yıkılmıştı, başından aşağıya kaynar sular dökülmüştü, tüm bunlar canavarca bir şakadan başka bir şey olamazdı! Jacques, hemen hemen hiç kimseyle görüşmeyen, ayine gitmek dışında evden çıkmayan bu anneyle birlikte yaşıyordu. Bir dürüstlük ve iyilik timsali olarak gördüğü annesine tüm ruhuyla hürmet etmeye alışmıştı.

Belleğini zorlayıp geçmişin derinliklerine uzandı, ama karanlık, dürüstlükten uzak, saklı gizli, dalavereli tek bir şeye rastlamadı. Sanki soluk bir gökyüzü altında, göz alabildiğine beyaz ve güzel bir yol. Çünkü zavallı kadının yaşamı oldukça hüzünlüydü.

Champigny'de vurulan ve genç adamın güçlükle anımsadığı kocasının ölümünden bu yana yas tutmaya devam etmiş, tek bir gün bile yanından ayrılmadığı oğlunun eğitiminden başka hiçbir şeyle ilgilenmemişti. Onun başkalarıyla ilişkilerinden kaygı duyduğundan hiç okula göndermek istememiş, eğitimini bizzat üstlenmiş, oğlunun ruhunu kendi ruhundan parçalarla inşa etmişti. Hatta bu sıkı düzen, Jacquesta huzursuz bir duyarlılık ve onu gülünç acılara -belki de gerçek tehlikelere— maruz bırakan özellikle heyecanlı bir mizaç yaratmıştı.

Delikanlılık çağı gelip çattığında, engelleyeme-diği bildik delişmenlikler anneyi biraz üzdüyse de şefkatinden bir şey eksiltmemişti. Ne sitem etmiş ne de somurtmuştu. Birçok anne gibi, kaçınılmaz olanı kabullenmişti.

Herkes ondan saygıyla söz ediyordu ve dünyada yalnızca o, çok sevgili oğlu, bugün onu hor görmek zorunda olduğunu düşünüyordu — tıpkı vaatlerini yerine getiremeyen bir Tanrı'yı meleklerin hor göreceği gibi, yere diz çökmüş ve iki gözü iki çeşme... Gerçekten de çıldırabilir ve sokaklarda haykıra-bilirdi. Annesi ve birini zehirle öldürmek! Anlamsızdı bu, milyonlarca kez saçmaydı, kesinlikle imkânsızdı, ama yine de gerçekti. Bizzat kendi söylememiş miydi? Aklı başından gitmişti.

Peki ama kimi zehirlemişti? Tanrım! Çevresinde zehirlenerek öldürülmüş kimse tanımıyordu. Babası karnına bir sürü kurşun yiyerek ölmüştü.

Öldürülmek istenen kişi kendi de olamazdı. Hiç hasta olmamıştı, ıhlamur içmesi hiç gerekme-mişti, annesinin kendisine taptığını da biliyordu. Ufak tefek yaramazlıklara başlayarak eve geç geldiği ilk akşam, meraktan hasta olmuştu annesi. Kendisinin doğumundan önceki bir olay mıydı söz konusu olan? Babası onunla güzelliği için evlendiğinde henüz yirmi yaşındaymış. Bu evlilikten önce, içinde cinayet olan bir macera mı geçmişti başından yoksa?

Bu da değil. O berrak geçmişi biliyordu, ona yüz kez anlatılmıştı ve tanıklıklar çok kesindi. O halde bu dehşetli itirafın nedeni neydi? Niçin — ah!-niçin özellikle onun da tanık olması gerekmişti? Dehşetten ve umutsuzluktan başı dönmüş bir halde eve döndü.

* * *

Annesi hemen koşup sarıldı:

"Ne kadar geç kaldın, sevgili çocuğum! Yüzün pek solgun! Hasta olmayasın?"

“Hayır,” diye yanıtladı, “hasta değilim, ama bu aşırı sıcak beniyoruyor, sanırım yemek de yiyemeyeceğim. Ya siz anne, siz iyi misiniz? Biraz temiz hava almak için çıkmış olmalısınız, değil mi? Sizi, rıhtımda, uzaktan gördüm sanıyorum.” "Doğru, dışarı çıktım, ama beni rıhtımda görmüş olamazsın. *Günah çıkarmaya gitmiştim,* sanırım senin çoktandır yapmadığın bir şey, kötü çocuk!” Jacques, okumuş olduğu romanlardaki gibi kanının donmamasına, yıldırım çarpmış gibi sırt üstü düşmemesine şaştı.

Demek ki doğruydu, günah çıkarmaya gitmişti! Demek ki kilisede uyuyup kalmamıştı, bu iğrenç felaket, bir an için umduğu gibi bir karabasan değildi.

Düşmedi, ama yüzü daha da solgunlaştı, annesi telaşlandı.

‘‘Neyin var, küçük Jacques’ım?” diye sordu. “Acı çekiyorsun, annenden sakladığın bir şeyler var. Yalnızca seni seven ve senden başka kimsesi olmayan annene daha fazla güvenmelisin... Niçin böyle bakıyorsun bana, birtanem?... Neyin var senin? Korkutuyorsun beni!. .. ”

Sevgiyle kollarının arasına aldı oğlunu.

“iyi dinle beni, koca çocuk. Meraklı biri değilimdir, bilirsin, senin yargıcın olmak da istemem. Eğer istemiyorsan bana bir şey söyleme, ama izin ver seni iyileştireyim. Hemen yatağına yatacaksın. Bu arada, sana hafif bir yemek hazırlayacağım ve kendi ellerimle getireceğim, anlaştık mı? Eğer geceleyin ateşin çıkarsa, sana IHLAMUR kaynatacağım...”

Jacques hu kez yere yuvarlandı.

“Olacağı buydu!” diye iç çekti yorgun anne ve çıngırağa uzandı.

Jacques’ın oldukça ilerlemiş bir *anevrizması* vardı, annesinin de üvey baba olmak istemeyen bir aşığı.

Bu basit dram, üç yıl önce Saint-Germain-des-Pres yakınlarında meydana geldi. Olaya sahne olan ev bir yıkım müteahhidine aittir.

Evin Yaşlısı

Ah! Bayan Alexandre böyle erdemli olmakla ne denli övünse yeridir! Düşünün hele! Üç yıldır ona katlanıyordu, bu yaşlı madrabaza, dışarı adımını atmadığı evinin şerefine gölge düşüren bu yaşlı hilekara; tahmin edebileceğiniz gibi, eğer babası olmasaydı çoktan onu düşkünlerevine yollamak için biletini yüzüne aşk etmiş olurdu!

Ne yani, insan nankör evlat değilse, üstüne üstlük ticaretle de uğraşıyorsa, toplum kurallarına uymak ve kendini dünyaya getirenlere yardım etmek zorunda değil mi‘?

Ah Aile! Felaketin beteri! Bir de Tanrı iyidir derler! Buruşuk herif, üç vakte kadar niye gebermez ki‘?

Bu evlat monoloğunun aşırı sıklığı ne yazık ki artık kabak tadı vermişti. Bayan Alexandre’ın kem talihinden bu sözcüklerle hayıflanmadığı gün olmuyordu.

Yine de, kimi zaman, yakınmalarındaki soyluluğu tümüyle anlayamayan genç müşterilerine ruhunu açması gerektiğinde yüreği yumuşuyordu. “iyi yürekli, sevgili babam,” diye cıvıldıyordu, “bir bilseniz onu ne kadar çok seviyoruz! Başımızın tacı o. Mesleğin ne önemi var, görüyorsunuz! Insan *düşmüş* olabilir, bahtsız olabilir, anlarsınız ya, ama yürek susmaz. Çocukluğunu anımsar insan, ailenin saf mutluluğunu, cennet mekânı bize anımsatan ak saçlarla taçlanmış bu saygıdeğer ihtiyarın evimde bir aşağı bir yukarı gidip geldiğini gördükçe, yemin ederim, kendimi yücelmiş hı ssedıyorum...”

Meslek icabı sayılan bu vicdansızık, bu utanmazın, her iki tavrı da aynı içtenlikle benimsemesini sağlıyordu elbette; ve 12 numaradaki büyük evin bazen hoş bazen de hor görülen yetmişlik konuğu -ömrünün son demindeki vazgeçilmez sükûnet içinde- kızının eteğinin dibinde, tıpkı lağıma atılmış bir hastane çarşafı gibi, kokuşmuş bir yaşam sürüyordu.

* * *

Uzun sözün kısası, bu ikilinin hikâyesinde bir epik şiirde olması gereken temel özelliklerden hiçbirine yer yoktu.

Yakınlarının Ferdinand Baba ya da *Moruk* dediği yaşlı Ferdinand Bouton, en masumu bile kendisini hapse düşürecek türden en az otuz meslek icra ettiği Flandre Sokağı’nın eski kulağı kesiklerin-dendi.

Annesini doğduktan kısa süre sonra kaybetmiş olan ve günü geldiğinde Bayan Alexandre denecek genç bayan Leontine Bouton, bu saygın insan tarafından en sıkı namussuzluk ilkelerine göre yetiştirilmişti.

ilk gençlik yıllarından itibaren hayat kavgasına hazırlandığından, on üç ya§ında, ona ‘aydınlık meleğim’ diyen ve sonunda onu batağa düşürmeyi başaran, erdemli geçinen Cenevreli bir milyonerin yanında kurbanlık bakire olarak parlak bir konum elde etti. Bu Kalvinisti gebertmek için acemi kıza iki yıl yetmişti.

Onun ardından daha kimler gelmedi ki! Özellikle kibar beylere tavsiye edilen genç kız, aile reisinin bir tür yatırımı haline geldi ve on sekiz yaşına gelene kadar bir utanç halesiyle yaşadı.

On sekiz yaşına geldiğinde, *ciddi* insanlarla sürte sürte ciddi bir insan olmu§tu, artık çalışmayan sefih babasının ayyaş uçarılığından tiksinti duyarak onu terk etti.

Terk edilen babanın bahtsızlıklara doyması için on beş yıl geçti.

Iş becerilerini yitiren, eski hilebazlığını artık gösteremeyen baba, boka konacak gücü kendinde bulamadığı gibi örümceklerin bile tenezzül etmediği yaşlı bir sineğe dönüşüyordu.

Daha talihli olan Leontine ise giderek zenginleşti. Bir türlü yontulmayan kaba saba davranışları nedeniyle fuhuş mesleğinin hep can attığı zirvesine erişemediyse de ikincil önemdeki işlerde büyük bir ustalık ve beceri gösterdi, hazıra konmak için fırsat kolladı, çöreklendi, yerini sağlama aldı ve daha şişe boşalmadan kendi bardağını doldurmayı asla unutmayarak Tanrı ve erkekler karşısında öyle *yoldan çıktı ki* yazgıya meydan okuyabildi.

* * *

Kötü talih, silinip gitti sanılan babanın hortlak gibi aniden çıkagelmesiyle başladı.

Zavallı moruk, dipsiz çukura sonsuza dek gömüleceği sırada öğrenmişti ki, şimdi Bayan Alexandre adıyla oldukça ünlü olan kızı, Titinei, Uzakdoğu prenslerinin altın saçtıkları tanınmış bir hanı usta elleriyle yönetiyordu.

Bite pireye boğulmuş, üstü başı leş gibi, çullar içindeki yaşlı adam, elinde avcunda hiçbir şey olmaksızın, günlerden bir gün kızının yanına geliverdi; ve şansa bakın ki, kibirli hanım, babasını karşısında görmekten küplere binse de onu en içten sevgi gösterileriyle karşılamak zorunda kaldı.

Gerçekten de, yaşlı adam, kızının bütün talimatlarını çiğneyerek kollarına koştuğunda, kızının talihsizliği, ilahi yasanın dördüncü emrini hafife almaları beklenmeyecek kadar ciddi görünen bazı senatörlerle toplantı halinde olmasıydı. Hatta bu senatörlerden biri, bu yürek paralayıcı olay karşısında son derece duygulanarak kendisini kutsayıp sonsuz mutluluğa erişeceğini müjdelemekten kendini alamadı.

Bu olanlardan sonra Ferdinand Baba’y ı oradan ayırmak, oradan söküp atmak sonsuza dek imkânsız hale gelmişti. Namuslu insanların gazabını üzerine çekmekten ve nüfuzlu beylerin kâr getiren saygısını kaybetmekten korkan kız, babasını kirden pastan arındırmak, giydirmek, yerleştirmek ve her gün doyurmak zorunda kaldı.

Bayan Alexandre’ın o güne dek bal kadar tatlı olan yaşamı zehir zıkkım oldu. Bu baba yüzünün karası, başının belası, karnının ağrısıydı ve Calypso’nun tersine, Ulysses’in dönüşü onu teselli etmiyordu.

Ferdinand Baba, yine de, rahatsız edici değildi. İlk günden itibaren en uzak, en rahatsız ve muhtemelen en sağlıksız tavanarasına yerleştirilmişti. Pek ortalıkta görülmüyordu. Müşterilerin olduğu saatte evde dolaşmama ve özellikle Salon’a asla ayak basmama talimatına uyuyordu.

Bu katı kurala aykırı davranmak için, oradaki tüm kadınl arın Demir Maskeden söz eder gibi ürkek hayranlık fısıltılarıyla söz ettikleri Moruğu görmek isteyen yabancı bir meraklının ısrarı gerekiyordu.

Salona ineceği zaman Brandebourgs tarzı alacalı dar bir yelek ve ona mutsuz bir Macar ya da Polonyalı havası veren bir tür Makedonya kasketi giyiyordu. O zaman ona kont unvanı veriyorlar -Kont Boutonski!- o da son isyanı bastıran zafer kazanmış bir gazi tavrı takınıyordu.

Ayrıca, ayakyolunu temizliyor, merdivenleri süpürüyor, banyo küvetlerini siliyor ve bulaşıkları yıkıyordu — bu işleri kimi zaman aynı bezle yaptığını söylüyordu öfke içindeki Bayan Alexandre. Kendisine güvenen ve yüklü bahşişler veren pansiyonerlerin alışverişini yaptığı da oluyordu. Boş vakitlerinde odasına çekilen mutlu ihtiyar, sürekli olarak Paul de Kock’un eserlerini ya da Eugene Transpire’in -dünyanın en güzel iki kitabı olan *Paris’in Gizemleri* ve *Gezgin Yahudi'n* in yazarını böyle adlandırıyordu- insancıl zırvalarını tekrar tekrar okuyordu.

* * *

Savaş sırasında ev doğal olarak iflasa doğru gidiyordu. Müşteriler ya taşrada ya da siperlerdeydi; sıkıyönetim, kaldırımları bir hayli tenhalaştırmıştı. Bayan Alexandre’ın canı burnundaydı. iyice iğne ipliğe

dönmüş olan, durmadan ağız dolusu küfrettiği Moruğa sabahtan akşama dek öfke saçmaktan geri durmuyordu.

Bir ara öylesine kendinden geçti ki Moruğu, tek başına, çevirdiği dalaverelerle uluslararası çatışmaya yol açmış olmakla suçlamaya kadar vardırdı işi. Beş milyarlık savaş tazminatında karar kılındığında, asıl kendisinin kazıklandığını ileri sürdü, bunun kendi ticareti için felaket olduğunu ve bu felakete yol açan bütün yaşlı itlerin kurşuna dizilmesi gerektiğini bas bas bağırdı...

Tam anlamıyla kudurmaya başlamış, yaşam iyice çekilmez hale gelmişti.

Komün'ün, zaten sallantıda olan işlerini canlandırmaya yetmediğini söylemeye gerek bile yok. Yine de müşteri kıtlığı çekilmiyordu. Müessese bir an bile boş kalmıyordu. insan kendini kilisede sanabilirdi!

Ama ne müşteriler, ulu Tanrım! Ellerinde tabancayla kendilerine hizmet ettiren, her şeyi kırıp döken ve karşı koyma cesareti gösterilecek olursa her şeyi yakıp yıkacak olan kızıl ayyaşlar, katiller, tepeden tırnağa sırmalı rezil haytalar. Patroniçe hu kez bağırıp çağırmıyordu. Sessizce Ulu Tanrının yardımını bekleyerek korkudan geberiyordu.

Uzun süre beklemesi gerekmedi. Versai/Zelıların Paris'e girdiği haberi tez ulaştı! Kurtuluş! Ama zavallıya kara talih gerçekten de musallat olmuştu. Sokağın ucunda bir barikat kurulacağı tuttu. Kapıya kilit üstüne kilit vurup ölü numarası yapmanın şimdi tam zamanıydı. Ferdinand Baba ise tamamen unutuldu.

Oğleden sonra saat ikide barikat düştü ve federeler kaçarak mahalleyi terk ettiler. Bir süre sonra mahallede tek bir kişi kalmıştı, adımları büyük sessizlikte çınlayan cılız bir ihtiyar.

Onu tanımamak olanaksızdı: Sabahleyin meraktan dışarı çıkan, kızıl pantolonluların önünden bir suçlu gibi kaçmak aptallığını gösteren bizim bunak.

Sakınımlı davranarak onu hemen izlemiyor, bu kadar yaşlı bir adama ateş açmakta tereddüt ediyorlardı. Ama 12 numaradaki büyük evin kapısında

durduğunu görünce koştular.

“Kaldır ellerini, yaklaş!”

Korkudan soluğu kesilmiş yaşlı adam hızla çıngırağa yöneldi ve güçlü bir şekilde çalmaya başladı. “Titine, Titine’im, benim! Yaşlı babana aç ka-

f *V)*

p[l]y[1!]

Ahlaksızlık yuvasının kapalı penceresi kendiliğinden açıldı ve *sevinçten* kendinden geçmiş Bayan Alexandre babasını göstererek askerlere bağırdı:

“Kurşunlayın o Allahın belasını! Biraz önce ötekilerle birlikteydi. Pis bir Komüncü o, mahalleyi ateşe vermeye çalışmış bir kundakçı o.”

O nazik günlerde daha fazla söze gerek yoktu, kurşunlarla delik deşik olan Ferdinand Baba eşikte yığılıp kaldı...

Bugün Bayan Alexandre işlerden elini eteğini çekmiş ve çok uzun süre namının alıp yürüdüğü Borsa semtinde artık oturmuyor. Otuz bin Franklık bir geliri var, dört yüz kilo çekiyor ve Paul Bourgetnin romanlarını heyecanla okuyor.

Bay Pleur’ün Dini

Genellikle bende tiksinti uyandıran insanlar hali vakti yerinde ve iyi ün yapmı§ kimselerdir. Tanıdığını alçaklara gelince, sayıları hiç de az değildir, onları, istisnasız hepsini, sevinçle ve iyi dileklerimle anımsarım.

THOMAS DE QUINCEY

Bu ihtiyarın görünümü tam köpeklere ziyafetti. Ruhunun iğrençliği ellerine ve yüzüne öylesine yansıyordu ki insan daha ürkünç bir dokunuşu hayal bile edemezdi. O sokaklarda yürürken, en iğrenç lağım suları bile onun görüntüsünü yansıtmaktan çekinerek kaynaklarına geri dönmek ister gibiydiler.

Akıl sahibi insanların ancak hayranlıktan gözleri yaşararak tasavvur edebildiği ve çok büyük olduğu söylenen serveti emin yerlerde saklanıyor olmalıydı, çünkü bu baş belasının mali yatırımları üzerinde bir tahmin yürütmeye kimse cesaret edemezdi.

Hileli iflaslara varan kimi para entrikalarında onun uğursuz elinin hayal meyal görüldüğü, bu işlere bulaşmış dalavereciler tarafından defalarca iddia edilmişti.

Bununla birlikte Yahudi değildi; ve kendisine ‘hırsız moruk’ diye hakaret edildiğinde, *''Tanrı size bağışlasın!'* diyerek öyle yumuşak bir yanıt verirdi ki bu yanıt, en hinoğluhinlerin bile kuy-ruksokumunda hafif bir ürpertiye yol açardı. Kesin görünen tek şey, bu üstü başı dökülen yaşlı adamın şehrin varoşlarında bir yerde yüksek kira gelirleri elde ettiği bir evi olduğuydu. Tam olarak bilinmiyordu. Belki de birden çok evi vardı. Söylentiye göre, kendisi ayakyolunun künkü ile kapıcının odası arasında, arka merdiveninin altında, karanlık bir inde yatıp kalkıyor ve bu komşuluk kapıcıyı şaşkına çeviriyordu.

Bana söylendiğine göre, tasarruf amacıyla, kira makbuzu olarak afiş parçalarını kullanıyordu ve bazı işini bilir kiracılar da bunları kurnaz koleksiyonculara tekrar satıyordu.

Yalnızca Pazar akşamları pişirilen ve tüm bir hafta onu doyuracak olan tuhafbir çorbanın ünlü hikâyesi de çok meşhur olmuştu. Kömür harcamamak için sonraki altı gün çorbayı soğuk içiyordu.

Sah gününden itibaren, doğal olarak, yemek kokuşmaya başlıyordu. Bunun üzerine, kutsal sandığı açan bir rahibin törensel tavırlarıyla, içinde garip kâğıtlar bulunan duvara gömülü küçük bir dolaptan, batan gemiden kurtarılmış gibi görünen çok eski bir rom şişesi çıkarıyordu.

Minik bir bardağa bu değerli içkiden birkaç damla damlatıyor ve bulamacını yalayıp yuttuktan sonra romun tadını çıkarmak umudundan güç buluyordu. işlem bittiğinde ise: “Şimdi çorbanı içtiğine göre,” diyordu, “minik rom bardağını içmesen de olur!”

Değerli sıvıyı namussuzca tekrar şişeye boşaltıyordu. Otuz ya da kırk yıldan bu yana işe yaramadığı hiç olmamıştı bu kurnazlığın.

* * *

Hiçbir hortlak, üsluptan ve nitelikten bu denli yoksun olmamıştı. Yırtık pırtık giysileriyle ve bazı davranışlarıyla Budapeşte'nin ya da Amster-dam'ın en sefil göçebe çadırlarına benzemesi bo-şunaydı; bir Prometheus'un hayalgücü bile onda en ufak bir arkaik yüz çizgisi bulamazdı.

Bu pintinin yüz ifadesi o kadar kişiliksizdi ki ona lanet okuyan astlarının taktığı Schylock lakabı bile insanı isyan ettirirdi. Cimriliği ve hayvan leşi gibi kokusu dayanılmazdı. Ne var ki bu cesaret kırıcı bir çağdaşlıktı. Çirkefliği yüzünden hiçbir çukurda huzur bulamazdı.

En azından *görünüşte*, BURJUVA, Ortalama insan, Villiers'nin deyişiyle "Kuğu Katili" gibiydi, kemale ermiş ve miyadını doldurmuştu; günahkâr ruhların kıyamet gününde alacakları görünüme şimdiden erişmişti!

Sözcüklerin doğru yoldan çıkmasında insanın suçu yoksa eğer, Bay Pleur'ü, Tanrı'nın kusmuklarının habercisi iğrenç bir peygamber diye tanımlamak yerinde olurdu.

Onun varlığından midesi bulanan hali vakti yerinde insanlara sanki şöyle diyordu:

"Ey kardeşlerim, sonsuza dek sizi *dile getirdiğimi* ve kirli gövdemin şaşılacak derecede sizi yansıttığını anlamıyor musunuz? Gerçek ortaya çıktığında, sizin gerçek vatanınız olduğumu kesin olarak anlayacaksınız, öyle ki, ruhlarınızdaki yok olmaya yüz tutmuş veba beni özleyecektir. Ölülerden bile aşağı olan sizler, kendinizi canlı hissetmenizi sağlayan benim iğrenç yakınlığımı özleyeceksiniz. iğrençliklerinizin sessiz muhbiri olan benden nefret eden ikiyüzlü aptallar, sizde uyandırdığım somut tiksinti tam da sizin aşağılık hayat görüşünüze uygundur. Çünkü, sonuçta, bitli pireli biri olmam, yüreğimin en derinlerine kadar sizlerle dolu olduğumdan değil midir?"

Bu rezil herifin özellikle tiksinir göründüğü zarif kadınlara bakışı ise dayanıhr gibi değildi; kimi zaman onlara, böceklerin sümükleri gibi tenlerine yapışan ve korkudan titreseler de Üzerlerinden atamadıkları, kasvetli ve *cıvık* kaçamak bakışlarla, leş yığınlarının saçtığı zayıf ışımadan bile daha soluk parıltılı gözlerini dikerek bakıyordu. “Randevuma geleceksin, değil mi, nonoş,” demek isterdi sanki. “Sevimli mezarımı gezdiririm sana ve tanrısal teninin beyazlığını daha da güzelleştirmen için sana vereceğim, sümüklüböceklerden ve kara pislikböceklerinden yapılmış zarif takıları görürsün. Bir çıban gibi âşığım sana ve benim öpücüklerim, seni temin ederim, bütün ayr^ılıklar-dan daha değerlidir. Çünkü bir gün hepiniz çürüyeceksiniz, pembe farem benim, yanımda şehvet içinde kokuşursunuz, yıldızların altında tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş gibi oluruz... ”

Ama, bu vahşi bakışa rağmen, Bay Pleur’ün özelliği budur denebilecek bir tanım yapabilmek yine de çok güçtü.

Belki yalnızca sesi; iğrenç şeyler fısıldayan iffetsiz bir kilise yanaşmasına ait olduğu düşünülebilecek, sevimsiz yumuşaklıkta bir ses.

Örneğin, “para” sözcüğünü, bu metalin anlamını ve hatta temsili değerini geçersiz kılan bir tarzda telaffuz ederdi.

“Para” yerine, duruma göre, ^{L}*ara* ya da ^{L}*ar’* gibi bir şey anlaşılırdı. Çoğu zaman ise hiçbir şey işi-tilmezdi. Sözcük yok olup giderdi.

Bu, bir tür beklenmedik utanca yol açardı; mihrabın önündeyken aniden düşen bir örtü, tanrıçanın göğsünün açılıp aniden müstehcen bir şekilde ortaya çıkmasından duyulan kaygı.

Arzu ederseniz, Galatheasını göreceği uygun yeri sizinle birlikte arayan ve sizi yutmak için açılmış bir tuzağa doğru kurnazca gerileten fanatik bir heykeltıraş, kan dökücü ama yumuşak tavırlı bir Pygmalion hayal edin.

Paraya duyduğu bu kıskanç tutku öyle güçlüydü ki kimilerini yanıltıyordu. Kumbarasına ve para kasasına hiç nedamet getirmeksizin tapan bu yobaza dehşetengiz ahlaksızlıklar atfediliyordu; kaldırımlarda kadın ya da çocuklarla esrarengiz konuşmalar yaparken onu yakalamış olan ve

başkalarının özel yaşamının münasebetsiz yorumcuları olan kimilerince öne sürülmüş olsa da bu kuşkular haksızdı.

Paraya tapınışı kimi zaman öyle esrik bir ifade bulur ve ağzından salyalar akıtan azgınlığı, kaşarlanmış mezar kazıcısı görünümünü öyle tuhaf bir şekilde yumuşatırdı ki göğsünden içtenliksiz iç çekişler yayılırdı ve ender olarak bir çift laf ettiği sıradan insanlar kendileriyle bu pintinin arasından *putperestliğin* tüm hastalıklı ihtişamıyla geçmekte olduğunu hissetmeyebilirlerdi.

* * *

Benimle bu sempatik kişi arasında bir dostluk ilişkisi kurulmasını gerekli kılan istisnai türden nedenleri açıklamak zorunda bırakılmayacağımı ummak istiyorum.

O dönemde gençtim, hatta çok genç ve kolaylıkla heyecana kapılıyordum. Bay Pleur bana içini açarak beni bu huyumdan vazgeçme raddesine getirdi. Onun sırrını açtığı tek insan olduğumu sanıyorum. Onun anısının, kötünün de kötüsü olarak beliren kör talihime katlanabilmeme fazlasıyla yardım ettiğini de eklemeliyim ve söz konusu kişi öleli uzun zaman olduğundan, bugün, bu yanlış tanınmış kişiden yana tanıklık etmem için vicdanım beni sıkıştırıyor.

Benim kuşağımdan bazı insanlar, onun, İmparatorluğun son yıUarında meydana gelen ve oldukça büyük gürültü koparan trajik sonunu hatırlayabilirler.

Kuzey Burnu civarında olan ve gazetelerin bana kadar ayrıntılarını ulaştırdığı cinayet kuşkusuz en bayağı türdendi ve bu cinayeti işleyen haydutlar, itiraf etmek gerekir ki, kavuştukları üne hiç de layık değillerdi.

Yaşlı adam, o zamana kadar adları sanları pek duyulmamış ve cinayeti işlemek için hırsızlıktan başka sebepleri olmadığını itiraf eden haydutlar tarafından leş kokulu yatağında kısa yoldan boğazlanmıştı.

Ama yalnızca kurbanın geçmişiyle ilgili ve açıklamasız kalan bazı durumlar, o dönemde yaşayanların zihnini birkaç ay boyunca boş yere

meşgul etti.

Sonunda, Bay *Pleur'üngörüldüğü gibi biri olmadığına* inanıldı ya da bunun keşfedildiği sanıldı. Kısacası, son derece kolay biçimde yakayı ele veren şanssız katiller, cimri adamın ininde en ufak bir hazine bulamamışlardı ve bu cimri adam vasiyet bırakmadan ve mirasçısı olmadan öldüğü halde maliye hiçbir menkul ya da gayrımenkule konamadı.

Merhumun kesinlikle hiçbir maddi varlığı olmadığına karar verildi... Kim olduğu belirsiz bir piskopos *un* ellerine mutlak biçimde teslim edilmiş dev bir servetin ömür boyu yönetimi ve yararlanma hakkı dışında tabii ki.

Yıllarca kiracılar sürüsünden bizzat ibra ettiği ve eline geçmiş olması gereken önemli meblağın ne olduğunu bilmek imkânsızdı.

Yaşlı adamı gırtlaklayanların boşalttıkları ünlü rom şişesi hariç tek bir değerli evrak ya da eşya yoktu, hiçbir şey yoktu.

* * *

Bu bir anlatı bile sayılamayacağı için, daha dramatik bir sonuç vaat etmemeye hakkım var. Tekrar ediyorum, ben yalnızca tanıklığımı aktarmak istedim; muhtemelen, ölünün öfkeli hayaletinin umabileceği tek tanıklık.

Dolayısıyla, çoğu zaman sessiz olan bu münzevinin, bana birçok defa söylediği oldukça acayip sözleri birkaç satırda özetlememe izin verilsin. Jardin des Plantes'da bir bankın üzerinde yan yana otururken bana şunları söylediği o uzak günde hissettiğim kapkara ürpertiyi bir daha hissedeceğimi hiç sanmıyorum:

"Cimriliğim sizi korkutuyor. Eh, küçük dostum, tanıdığım bir *müsrif* var ki sanıldığından daha az rastlanır türden biri, eğer anlayabilecek yetenekteyseniz hikâyesini işitince belki benim çullarımı öpüp başınıza koyarsınız.

"Bu müsrif, takıntılı bir ruh hastasıydı — doğal olarak. Bunu söylemek her zaman kolaydır, fazla kafa yormadan söylenebilir. Hatta onun sabit fikirli bir deli olduğu bile söylenebilir.

“Sabit fikri ise *ayakyolunaEKMEK atmaktı!* “Bu amaçla varını yoğunu fırınlarda harcamaktaydı. Kolunun altında koca bir ekmek olmadan onu göremezdiniz, ayaktakımının gittiği helalara koştura koştura giderdi.

“Yaşamasının tek nedeni buydu ve bu işi yapmaktan çılgınca zevk aldığına inanabilirsiniz; ama açlıktan ölen zavallılara bunu seyrettirme fırsatı ortaya çıktığında sevinci taşkınlığa varıyordu. “Yılda otuz bin franklık geliri vardı ve ekmeğin pahalılığından yakınıyordu. Bir mesele benzeyen bu gerçek hikâyeyi dikkatle dinleyin.”

Bay Pleur'ün çullarını öpme arzusu duymadım, ama hikayesi benim için yeterince açıktı kuşkusuz, çünkü, cehennemin tüm süvarilerinin altımda dörtnala gittiklerini işittiğimi sandım.

* * *

Pintiliğin bu Platon’una son kez rastladığımda şöyle dedi bana:

“Paranın Tanrı olduğunu, bu nedenle insanların onu bu kadar istekle aradığını biliyor musunuz? Bilmiyorsunuz değil mi? Bunu düşünemeyecek kadar gençsiniz. Paranın son derece iyi olduğunu, son derece mükemmel olduğunu, her şeyin egemen Efendisi olduğunu ve bu dünyada O’nun emri ya da O’nun izni olmadan hiçbir şeyin meydana gelmediğini; sonuç olarak yalnızca O’nu tanımak, Ona tapmak ve Ona hizmet etmek ve bu araçla Ebedi Yaşamı elde etmek için yaratıldığımızı size söyleseydim siz bana hiç kuşkusuz kutsal şeylere hakaret eden deli bir kafir gözüyle bakardınız.

“Size *O’nun* cisim/eşmesindeki esrardan söz etsem yüzüme tükürürsünüz. Ne önemi var! Şunu belleyin ki, Egemenliğinin kurulmasını ve Adının yüceltilmesini dilemediğim tek gün geç-m!yor.

“Dahası, Paradan, Kurtarıcımdan, beni her kötülükten, her günahtan, şeytanın tuzaklarından, zina fikrinden kurtarmasını diliyorum ve O’nun Istıraplarıyla olduğu kadar Sevinçleri ve Ünüyle de Ona yakarıyorum.

“Bu Tanrı’nın bizler için Kendini ne kadar küçük düşürdüğünü bir gün anlayacaksınız, oğlum. Benim takıntımı hatırlayın! insanların kötülüğünün Onu hangi işlere mahkûm ettiğini görüyorsunuz! “Ben otuz yıldan beri

O’na dokunmaya cesaret edemiyorum!.. . Evet, delikanlı, otuz yıldan beri kirli ellerimi elli kuruşa bile uzatmaya cesaret edemedim! Kiracılarım bana ödeme yaptıklarında paralarını Isa’nın Mezarı’nın değdiği zey-tinağacından değerli bir mücevher kutusunda alıyorum ve bir gün bile yanımda tutmuyorum. “Eğer bilmek isterseniz, ben bir *Para Tövbekarıyım.*

“insanların aşağılamasına, hayvanları bile korkutuyor olmaya ve ömrümün her günü en korkunç sefalet içinde acılar çekmeye, anlatılmaz tesellilerle, O’nun için katlanıyorum...”

Bu olağanüstü adamın esrarengiz yaşamına benimle tamamen simgesel biçimde konuştuğunu sezebilecek kadar nüfuz etmiştim. Yine de, itiraf etmeliyim ki, Kutsal Sözler’in bu kadar kabaca uyarlanmış olması beni biraz ürkütüyordu. Aniden ayağa kalktı, hâlâ gözümün önünde, kimi eski idam mahkûmlarının çürümüş, yırtık pırtık giysilerinin sallandığı iki darağacına benzeyen kollarını kaldırdı.

“Benim iğrenç bir cimri olduğum herkes tarafından yeterince söylendi,” diye haykırdı. “Benden önce hiçbir cimrinin farkına varmadığı son derece emin ve gizli yeri keşfetmiş olduğumu bir gün anlatırsınız:

“Paramı Yoksulların Bağrına Gömüyorum! ...

“Küçümseme ile Acı, en yüce onur sayılan anlaşılmaz olmayı amaç edinecek kadar sizi yücelttiğinde, oğlum, bunu basıp yayınlarsınız.”

* * *

Bay Pleur yaklaşık iki yüz aileyi besliyordu, bunlar arasında ona aşağılık biri gözüyle bakmayan tek bir kişi aramak boşunaydı — ne kadar da kurnaz biriydi!

Ama bugün, Tanrım, bu Çilekeşin halefi olan piskoposun yardım ettiği yoksulların solgun kalabalığı nerede?

Longjumeau Esirleri

Longjunıeau Postası dün Bay ve Bayan Four-mi'nin acıklı sonunu duyuruyordu. Haberlerinin bolluğu ve niteliği dolayısıyla haklı olarak tavsiye edilen bu gazete, mutlu oldukları sanılan bu çifti intihara kadar götürmüş olan esrarengiz nedenler üzerine tahminlerde bulunuyordu.

Genç yaşta evlenen ve yirmi yıldan beri her gün balayı yaşayan bu çift, şehri *tek bir gün* bile terk etmemişti.

Evlilik yaşamını zehirleyebilecek her tür maddi kaygıdan ana babalarının öngörüsü sayesinde kurtulmuşlardı; hatta, kuşkusuz meşru olmakla birlikte, sevda konusunda genellikle kararsız davranan insanların değişiklik gereksinimlerine hiç de uygun olmayan evlilik birliğini tahammül edilir kılmayayarayan olanaklara bolca sahip olduklarından, toplum karşısında ebedi sevda mucizesini gerçekleştiriyor gibi görünüyorlardı.

Bay Thiers'in düşüşünün ertesi günü, mutluluklarını yaşayacakları muhteşem malikâneye yerleşmelerine yardım etmek için kendilerine katılmış olan anne babalarıyla birlikte banliyö treniyle gelmişlerdi.

Temiz kalpli Longjumeaulular, veterinerin hiç tereddüt etmeden Paul ve Virginie'ye benzettiği bu güzel çiftin geçişini duygulanarak seyrettiler. Gerçekten de o gün son derece şıktılar ve asilzadelerin soluk yüzlü çocuklarına benzemekteydiler.

Bölgenin en önemli noteri Üstat Piecu, onlara şehrin girişinde ölüleri bile kıskandıracak bir yeşillik yuvası satın almıştı. Çünkü, kabul etmek yerinde olur ki, bahçe terk edilmiş bir mezarlığı anımsatıyordu. Bu manzaranın hoşlarına gittiği ortadaydı, çünkü daha sonra hiçbir değişiklik yapmadılar ve bitkilerin özgürce büyümesine izin verdiler.

Üstat Piecu'nun son derece özgün bir deyişinden yararlanırsam, *bulutlarda* yaşadılar, hemen hemen hiç kimseyi görmeyerek, kötü niyetten ya da küçümsemeden değil, yalnızca akıllarına gelmediğinden.

Çünkü birkaç saat ya da birkaç dakika için birbirlerinden ayrılmaları, esrikliklere ara vermeleri gerekebilirdi ve, inan olsun, yaşamın kısalığını düşünen bu olağanüstü çiftin buna cesareti olmuyordu.

Ortaçağın en önemli kişiliklerinden biri olan Üstat Jean Tauler, bir münzevinin hikâyesini anlatır; bir gün, haddini bilmez bir ziyaretçi gelmiş ve hücresinde bulunan bir şeyi istemiş. Münzevi adanı nesneyi alabilmek için eve girmek zorunda kalmış. Ama içeri girerken ne istendiğini unutmuş çünkü harici nesnelerin görüntüsü aklında kalmıyormuş. Bunun üzerine dışarı çıkmış ve ne istediğini söylemesini ziyaretçiden rica etmiş. Ziyaretçi isteğini tekrarlamış. Münzevi adam içeri girmiş ve söz konusu nesneyi bulamadan ne olduğunu yine unutmuş. Defalarca denedikten sonra nezaketsiz ziyaretçiye şöyle demek zorunda kalmış: ‘içeri girin ve size gereken şeyi kendiniz arayın, çünkü *sizin imgenizi* isteğinizi yerine getirecek kadar uzun süre *içimde tutamıyorum.”*

Bay ve Bayan Fourmi hana sık sık hu münzeviyi hatırlatmışlardır. Bir an için anımsayahilmiş olsalardı kendilerinden istenen her şeyi seve seve verirlerdi.

Dalgınlıkları ünlüydü, Corheil’e kadar hundan söz ediliyordu. Yine de hu durumdan üzüntü duyuyor gibi görünmüyorlardı; herkesin imrendiği yaşamlarına son vermiş olan “ölümcül” karar anlaşılır gibi değildi.

* * *

Evlenmeden önce tanıdığım bahtsız Bay Four-nıi’nin eski bir mektubu, yürek paralayıcı hikâyesinin tümünü tümevarım yoluyla yeniden kurmama imkân tanımıştır.

işte hu mektup! Dostumun ne deli ne de aptal olduğu belki anlaşılır.

“...Onuncu ya da yirminci kez, sevgili dostum, hakaret edercesine, sana verdiğimiz sözü tutamıyoruz. Ne kadar sabırlı olursan ol, sanıyorum ki bizi davet etmekten yorulmuşsundur. Hakikaten, bu kez de, tıpkı öncekiler gibi, karımla benim hiçbir özrümüz yok. Sana bize güvenmeni yazmıştık ve kesinlikle başka bir işimiz yoktu. Buna rağmen treni kaçırdık; her zaman olduğu gibi. *“On beş yıl* oluyor ki, *ne yaparsak yapalım* bütün trenleri ve bütün taşıma araçlarını kaçırıyoruz. Son derece aptalca, iğrenç denecek kadar gülünç bir şey bu, ama bu derdin çaresi olmadığına inanmaya başlıyorum. Tuhaf bir yazgının kurbanıyız. Elden gelen bir şey yok. Örneğin, saat sekiz tre-ninikaçırmamak için sabahın üçünde kalktığımız,

hatta geceyi uykusuz geçirdiğimiz oldu. Ve sevgili dostum, ya son anda baca tutuşuyor, yarı yolda ayağım burkuluyor, Juliette'in giysisi çah çırpıya takılıyor, ya da bekleme salonundaki koltukta uyuyakalıyoruz, öyle ki ne trenin gelişi ne de görevli memurun bağırtı çağırtısı bizi vaktinde uyandırıyor, vs., vs. Son kez, cüzdanımı unutmuştum. "Sonuç itibarıyla, tekrar ediyorum, on beş yıldır bu böyle sürüyor ve bizim ölümümüzün sebebinin bu olacağını hissediyorum. Sen de biliyorsun, her şeyi elimden bu yüzden kaçırdım, herkesle aram bozuldu, kendime bir bencillik abidesi süsü verdim, ve benim zavallı Juliette'im de doğal olarak aynı ayıba katıldı. Bu lanetli yere geldiğimizden beri, yetmiş dört cenaze törenini, on iki evlilik törenini, otuz vaftizi, binlerce zorunlu ziyaret ve resmi başvuruyu kaçırdım. Kaynanamı bir kez bile göremeden ölmeye terk ettim, oysa yaklaşık bir yıldır hastaydı, bu, ölümünün arifesinde ek bir vasiyet vererek büvük bir öfkeyle bizden sakladığı mirasının dörtte üçünden yoksun kalmamıza mal oldu.

"Longjumeau'dan asla uzaklaşamamamızın, bu inanılmaz durumun neden olduğu aksilikleri ve gafları saymakla bitiremem. Tek kelimeyle söylersem, *biz esiriz*, artık umudumuz yok ve bu kürek mahkûmluğu durumuna daha fazla katlanamayacağımız anın yaklaştığını görüyoruz..." Üzgün dostumun bana güvenerek anlattığı çok mahrem şeyleri açıklayamayacağımdan geri kalan kısmı çıkarıyorum. Ama şerefim üzerine yemin ederim ki kaba bir insan değildi, karısının hayranlığına layıktı ve bu iki insan da yaşamlarına aptalca ve yüzlerine gözlerine bulaştırarak son vermekten daha iyi bir şekilde ölmeyi hak ediyorlardı. Kendim için saklamama izin verilmesini istediğim bazı özel durumlar, bahtsız çiftin, onları oradan ayırmaya hiçbir şeyin gücünün yetmediği Long-jumeau'nun bu uğursuz köşesine, cehennemi bir varlık olduğu kuşku götürmez bir noter eliyle sürüklemiş olan Şeytan'ın karanlık bir dalaveresinin gerçekten kurbanı olduklarını düşündürtüyor.

Evlerinin etrafında onları kuşatmak için özenle seçilmiş ve hiçbir gücün baş edemeyeceği görünmez *ordulardan* bir çember olduğuna ve oradan *kaçamayacaklarına* gerçekten inanıyorum.

Bence şeytansı bir etkinin işareti, *F* ourmilerin yolculuk tutkusuyla yanıp tutuşuyor olmalarıydı. Bu esirler,yaradılış itibarıyla,esas olarak

göçebeydiler. Evlenmeden önce dünyayı dolaşmaya can atıyorlardı. Daha nişanlıyken Enghien'de, Choisy-le-Roi'da, Meudon'da, Clamart'da, Montretout'da görülmüşlerdi. Hatta bir gün Saint-Germain'e dek uzanmışlardı.

Onlara Okyanusya'daki bir ada gibi gelen Long-jumeau'da gözüpek keşiflere, karada ve denizde yaşanacak bir maceraya duydukları arzu daha da artmıştı.

Evleri yerkürelerle, düzlemharitalarla doluydu, Ingiliz ve Alman atlasları vardı. Hatta, Justus Perthes adlı bir ukalanın yönetiminde Gotha'da yayımlanan birAy haritaları bile vardı. Sevişmedikleri zaman, ünlü denizcilerin kütüphanelerini tümüyle dolduran hikâyelerini birlikte okuyorlardı; abone olmadıkları tek bir seyahat dergisi, tek bir *Dünya Turu* ya da Coğrafya Cemiyeti Bülteni yoktu. Demiryolları kılavuzları ve denizcilik ajanslarının tarifeleri evlerine aralıksız yağıyordu.

inanmayacaksınız ama bavulları her zaman hazırdı. En uzak, en tehlikeli ya da hiç keşfedilmemiş ülkelere doğru bitmeyecek bir yolculuğa çıkmaya her an hazırdılar.

Borneo'ya, Ateş Ülkesi'ne, Yeni Zelanda'ya ya da Grönland'a doğru yola çıkmak üzere olduklarını duyuran kırk kadar telgraf aldım.

Gerçekten de birçok kez yola çıkmalarına ramak kalmıştı. Ama sonuçta gidemiyorlardı, hiçbir zaman yola çıkamadılar, çünkü yola çıkamıyor-lardı ve çıkmamaları gerekiyordu. Onları geriye çekmek için atomlarla moleküller işbirliği yapıyordu sanki.

Yine de, bir gün, on yıl kadar önce, kesin olarak kurtulduklarına inandılar. Hiç ummadıkları halde, onları Versailles'a götürecek birinci sınıf bir vagona kapağı atmayı başarmışlardı. Kurtuluş! Orada, hiç kuşkusuz, büyülü çember kırılacaktı. Tren yola koyuldu, ama onlar kımıldamadılar. Doğal olarak garda kalacak bir vagona yerleşmişlerdi. Her şeye yeniden başlamak gerekecekti. Kaçırmayacakları tek yolculuk, ne yazık ki, kısa süre önce çıktıkları yolculuktu elbette, ve kişilik yapılarını iyi bildiğim için, bu son yolculuğa da çıkamamaktan korktuklarını ve son hazırlıklarını titreyerek yaptıklarını düşünmekten kendimi alamıyorum.

Vasat Bir Fikir

Dört kişiydiler, onları gereğinden fazla tanıyordum. Eğer sizin için bir sakıncası yoksa onlara Theodore, Theodule, Theophile ve Theophraste diyeceğim.

Kardeş değillerdi ama birlikte yaşıyorlardı ve bir an hile birbirlerinden ayrılmazlardı. Birini gördüğünüzde, hemen o an diğer üçünü de görürdünüz. Avenenin lideri, doğal olarak, adı en son belirtilen Theophraste, yani *Karakterlerdin* sahibiydi; onun arkadaşlarına hükmetmeye layık olduğunu sanıyorum, çünkü kendi kendine hükmetmeyi biliyordu.

imanlı, kılı kırk yaran ve dinlemeyi hilen ruhsuz bir püriten tavrı vardı Theophrasteın. Dış görünüş olarak, bir yönüyle porsuğa, bir yönüyle de kenar mahallede değer tesbiti yapan eskicilere benziyordu.

Selam alırken daima bir rehin kabul ediyormuş gibi bir havaya bürünüyordu ve selama verdiği yanıt da aynı rehine bir bilirkişinin değer biçmesine benziyordu.

Içi ise, Ingiltere'de ya da Calvin'in şehrinde arındırılan temiz tabutları ta§ımak için ihtimamla yeti§-tirilmi§ türden acımasız bir katırın ahırıydı sanki. Yine de Protestan sanılmak istemiyordu, saçının teline kadar Katolik olduğunu ileri sürüyordu, kutsal §arapla yüreğini açıkça dindirmekten çekinmiyordu.

Sermayesi *erdemli olmak*, özellikle de erdemli görünmekti. Bir çivi gibi, bir bahçıvan makası gibi, islenmiş çiroz gibi erdemli! Hempalarının gözünde o, meleklerin kanatları gibi ı§ık saçan, sütümsü, solmaz ve yapraklarını dökmez biriydi. Söylemeye dilim varmıyor ama kadınlara kaka gözüyle bakıyordu ve onu kadınlara yakla§maya te§vik etmek herhalde yapılabilecek son çılgınlık olurdu. Genel olarak farklı cinsiyetlerin yakın-la§masını tasvip etmiyordu ve a§kı çağrı§tıran her söz ona ki§isel bir saldırı gibi geliyordu. Öyle erdemliydi ki Zuhaf askerlerinin entari giymelerini bile ho§ karşılamıyordu.

Bu §efin kendine özgü nitelikleri kaba çizgilerle böyleydi.

* * *

Diğerlerini de kısaca tanıtmama izin verin. Theodore grubun aslan yüreklisiydi. Grubun gururu, süsüydü; diplomasi ya da ikna gücü gerektiğinde o öne çıkarılıyordu, çünkü Theophraste'ın hitabet gücü yoktu.

Böylesi durumlarda Theodoreun daha iyi kükremek için gidip sarhoş olduğu doğrudur, ama sonuçta herkesi tatmin ederek işin içinden sıyrılıyordu.

Nesli tükenmekte olan, ünü Aveyron kıyılarında yayılmış, ünlü Theodore de Saint-^ntonin ve Lexos ailesine mensup olmakla övünen, ne yazık ki yelesi olmayan, küçük bir Gascogne aslanıydı o. Armalarının, atalarının gururlu ve soylu armalarının Albi ya da Carcassonne katedralinin sundurmasına ya da herhangi bir yerine işlendiğini bilmeyene iyi gözle bakmazdı. işin aslını öğrenmek için girişilecek bir yolculuk hem çok pahalıya mal olurdu hem de gereksizdi, çünkü o zaten şeref sözü veriyordu.

Ulusal Kütüphane'de bulunan, bitkisel kökenli bir kâğıda özenle kopye edilmiş bu armalar bana gösterilmedi, ama *'Soylular Buradan!* özlü sözü bana her zaman olağanüstü ve sade gelmiştir.

Kı sacası bu Theodore, maalesef köylü soyundan gelen dostlarını büyülüyor, gözlerini kamaştırıyordu. Yine de, onların önderi olamazdı, çünkü her asalet bilgeliğe boyun eğmelidir. Yaşamın fırtınalarınca parçalanmasınlar diye onları demet halinde bir arada tutan, can sıkıcı ama eşsiz Theophraste idi. Onlara erdemli olmayı öğreterek, yaşamanın ve düşünmenin yolunu göstererek her gün bir arada olmalarını sağlayan oydu ve kanı kaynayan Akhilleus, Kâhin Nestor'a itaat etmeyi soylu bir şekilde kabul etmişti.

Theodule ve Theophile birkaç sözcükle geçiştiri-lebilir. ilkinin dikkat çekici yanı, mezarlığı bile sürebilecek kadar mankafa ve yumuşak başlı bir öküz sağlamlığındaki görünümüydü. Üvendire altında yürümekten mutluydu ve ışığa neredeyse hiç ihtiyacı yoktu.

İkincisi, tam tersine, endişeyle yürüyordu. Demet olmayı ne çok tinsel ne de çok eğlenceli buluyordu; ama Theophraste tarafından kıskıvrak bağlanmış

olduğundan döneklik fikrini aklına getirmeye bile cesaret edemiyordu ve bu korkutucu adam kendisinde bir kusur bulacak diye ödü patlıyordu.

Çok genç, çocuk denecek yaşta bir oğlandı, bence daha iyi bir talihi hak ediyordu, çünkü zeki ve duyarlı birine benziyordu.

* * *

Şimdi de sıra, bu dört kişinin koşulduğu sefil fikirde, dört tekerlekli aptallıkta! Eğer daha vasat bir fikir keşfedebilecek biri varsa, bunu öğrenmek kişisel olarak boynumun borcu olur.

Dördü birlikte, Balzac'ın düşlediği gizemli *Onüç-ler* birliğini gerçekleştirmeyi hayal etmişlerdi. O güne kadar görülmemiş derecede putpereset bir düş. *Eadem velle, eadem nolle*[1] diyordu an-tikçağm en acımasız alçaklarından Salluste. Dört deri altına paylaştırılmış tek bir ruha ve tek bir beyne sahip olınak, yani, sonuçta, kendi kişiliğini yadsımak, sayı, nicelik, yığın, kolektif bir varlığın bölümleri haline gelmek. Ne dahice düşünce! Ama bu zavallılar kendilerine fazla sert gelen Balzac şarabıyla zehirlendiklerinden bu durum onlara tanrısal gibi göründü ve yeminle birbirlerine bağlandılar.

Gözlerinize inanamıyor musunuz? *Yemin yoluyla.* Hangi kutsal kitap üzerine, hangi sunak üzerine, hangi kutsal emanet üzerine yemin ettiler? Bunu bana söylemediler, ne yazık, çünkü bunu öğrenmeye can atıyordum. Keşfedebildiğim ya da tahmin edebildiğim tek şey, gruplarına özgü olmayan tek bir düşünceye bile asla sahip olmamaları, hep beraber sevmedikleri ya da nefret etmedikleri hiçbir şeyi sevmemeleri ya da ondan nefret etmemeleri, asla en ufak bir sır tutmamaları, birbirlerinin tüm mektuplarını okuyup tek bir gün bile ayrılmadan ilelebet birlikte yaşamak gibi saçma bir yaşama, ruhlarını lanetleyecek ifadelere başvurarak ve tüm cehennemi tanık göstererek kendilerini adamalarıdır.

Doğal olarak, bu tumturaklı kararın elebaşı Theophraste olmalıydı. Ötekiler bu kadarına cesaret edemezdi.

Dördü de aynı bakanlık bürosunda memur olduğundan programın esas kısmını gerçekleştirmeleri mümkündü. Evleri aynı, sofraları aynı, giysileri

aynı, alacaklıları aynı, gezdikleri yerler aynı, okudukları kitaplar aynıydı, kendi birliklerine ait olmayan her şeyden aynı kuşkuyu, aynı dehşeti duydular, insanlar ve nesneler hakkında aynı şekilde yanıldılar.

Tamamen bir arada olmak için eski dostlarını ve velinimetlerini hiç düşünmeden terk elliler: bunlar arasında inanılmaz bir şans eseri bir an için ilgilerini çeken ve onları domuz yavruları gibi dört ayak üstünde yürüme eğilimine karşı uyarmayı denemiş olan çok büyük bir sanatçı da vardı...

Yıllar böyle geçip gitti, yaşamın en güzel yılları geçti, çünkü birlik kurulduğunda yaşça büyük olan Theophraste henüz otuz yaşına basmamıştı. Oldukça iinlü olmuşlardı. Allıkları her adımda öyle gülünç bir durum doğuyordu ki birçok kez semt değiştirmek zorunda kaldılar.

Kuşku dolu polis memurlarının dikkatle gözlediği, aynı tarzda giyinmiş, aynı adımları atan, ruhlarını uluorta sürüklüyormuş havasındaki bu dört hüzünlü adamı, Budalalığın bu zincirli kölelerini geçerken gören iyi yürekli insanların içi sızlıyordu.

* * *

Bu durumun bir dramla sonuçlanması doğaldı. Başı yanmaya müsait Theodore günün birinde âşık oldu.

Grubun dışarıyla olabildiğince az ilişkisi vardı, ama sonuçta vardı. Tanrının sevmediği genç bir kız, armalarının Albi Katedralini ya da Car-cassonne Katedrali ni süslediğinden kuşku duyulmayan kibar bir beyle evlenerek iyi bir iş yapacağına inandı.

Kahramanlarımızın mekanik yaşamını tamamıyla ve derinden değiştiren bu evliliğin son derece karmaşık hikayesini elbette anlatmayacağım. Programa sadık olan Theodore, musibete tutulur tutulmaz yüreğini üç dostuna açtığında şaşkınlık doruğa yükseldi. Once, Theopraste sınırsız bir öfke gösterdi ve vahşi sözlerle, istisnasız bütün kadınlara en kara zehri saçtı.

Neredeyse kavga ediyorlardı, Kutsal İttifak'ın dağılmasına ramak kalmıştı.

Theodule acıdan bitkin düştü; bağımsızlığa gizliden gizliye susamış ve bir devrimin patlak vermesini dileyip duran ama düşüncelerini dile getirmeye cesaret edemeyen Theophile ise iç karartıcı bir sessizliği koruyordu.

Yine de her şey sakinleşti. yapay denge yeniden oluştu; bir an ayağa kalkmış olan her kütle kendi yuvasına ağir ağır yeniden oturdu; ve mütlıiş düşünce adamı Theoplıraste'ın gözleri. cemaatinin bir birim daha artacağını düsünerek sonunda daha yaygın bir tahakküm umuduyla ışıl ışıl oldu. Yapışık kardeşler. hir yiğitle evlenmeye duyulan kör arzunun kendisini hızla sürüklediği uçurumu göremeyen bahtsız kıza Theodoreım evlenme önerisini hen birlikte ilettiler.

A

Yaşam daha ilk günden cehenneme döndü. Ortak yaşamın sürmesi kararlaştırılmıştı. Yeni çiftin gece boyu yalnız kalma hakkını elde ettikleri doğrudur, ama daha önce de olduğu gibi belli bir saatte herkesin ayakta olması ve manastırlara özgü yönetmeliğe itaatLe kimsenin bocalamaması gerekiyordu. Theodore. zifaf odasının karanlığında olan biten her sevi sabah eksiksiz olarak anlatıvordu ve zavallı kadın kısa sürede *dört* erkekle evlenmiş olduğunu dehşetle fark etti.

Hüzünlü zifaf gecesinin ertesi günü kadının gözlerinin önünde korkunç gelecek canlandı. Evlenmiş olduğu soytarının rezilane ahmaklığını ve hu akılsız güruha katılmanın kölelikten hile daha aşağılık konumunu bir anda tümüyle fark etti. Ona gelen mektuplar iğrenç Theophraste tarafından açıldı ve onun huzurunda, diğer üçünün önünde yüksek sesle okundu. Bizon, dışkısını ve pis salyasını kadınların, annelerin, genç kızların yalnızca birbirlerine açtıkları sırlar üzerinde dolaştırdı.

Bu iğrenç ukala, kocasının da rızasıyla, kadının giyim kuşamına, yiyip içtiklerine, sözlerine, bakışlarına ve en sıradan davranışlarına zorbaca karıştı.

Kadın boğuldu, çiğnendi, yıprandı, derin bir sessizliğe gömüldü ve peşlerinden kimsenin gitmediği, cenaze arabasıyla yolculuk eden mutlu insanları tüm yüreğiyle kıskandı.

* * *

İlk zamanlar, yönetmelik izin vermediği için Theodore karısını yanında götüremediğinden büroya giderken hu dörtlü, kadını kilit altına alıyordu.

Çok ciddi sakıncalar karşısında Theodore yumuşamak zorunda kaldı. Bunun üzerine kadın günde yaklaşık sekiz saat serbest bırakıldı ya da huna inanmış gibi yaptı.

Yüklüce para verilen kapıcının giriş çıkışlarını kaydettiğini ve yan sokaklarda saf tutmuş ispiyoncuların her davranışını titizlikle gözlediklerini bilmiyordu.

Mahkûm kadın, böylece, soluk almaya bile cesaret edemediği utanç verici manastır yaşamının havasından farklı bir havayla sarhoş olmak için bu göstermelik serbestlikten yararlandı. Ailesini, eski dostlarını görmeye gitti, caddede ve rıhtım boyunca gezindi. Bundan dolayı lanet yüklü kavgalarla cezalandırıldı ve daha da mutsuz oldu: Çünkü Theodore, diğer sevimli özelliklerinin yanı sıra, bir Kabiliye Mavi Sakalı kadar kıskançtı.

Artık canma tak etmişti. Böyle bir sıkıdüzen altında, *hiç kuşkusuz*, doğal olarak olması gereken oldu.

Bayan Theodore, böyle aptallarla karşılaştırıldığında bir dahi gibi gelen bir yabancının hoş sözlerine kapıldı. Onu bir Tanrı kadar yakışıklı buldu, çünkü ötekilere benzemiyordu, onun son derece cömert olduğuna inandı, çünkü onunla tatlı tatlı konuşuyordu ve tarifsiz bir sevinçle coşarak anında onun metresi oldu.

Bundan sonra olup bitenler, geçtiğimiz günlerde, gazetenin üçüncü sayfasında yayınlandı.

Ama bana dendiğine göre, daha o günah gecesinde, dört adam bir aradayken Şeytan görünmüş onlara.

Dişçinin Korkunç Cezası

Sonuç olarak, bayım, ne istediğinizi bana söyleme lütfunda bulunur musunuz?

Matbaacının hitap ettiği kişi kesinlikle sıradan, önemsiz, hatta neredeyse aylak biriydi; hani §u muhit, topluluk, ortaklık ifade eder gibi kendinden çoğul söz etme alışkanlığındaki o İnsanlardan biriydi. Papa gibi *'BiZ* diyebilir ve bir papalık genelgesini anımsatabilirdi.

Tanrı'mn sıkışık zamanına denk geldiği her halinden belli olan adam, soyları ne kadar melezleştirilmiş olsa da yontulmayan, ama kabalık dahil her şeyin özden çok görünüşte olduğu, Güney Fransa'da bol bulunan sahle çam yarmaları kategorisine dahildi...

Hemen yanıl veremedi, çünkü kendinde değildi ve Lam o anda, önemli biri gibi görünmek için ümitsiz hir teşebbüste bulunuyordu. Kararsızlık dolu koca gözleri, salağın birinin kaderini değiştirecek şu talih oyunu toplarının numaralı yuvaya düşmeden önce tereddüt etmeleri gibi, neredeyse çeperlerinden fırlarcasına yuvarlanıp duruyordu. "Bana bak herif!" diye haykırdı sonunda, güçlü Toulouse aksanıyla, "dükkânınıza bela aramaya gelmedim herhalde. Bana yüz adet evlilik davetiyesi hazırlavacaksınız."

"Memnuniyetle bayım. işte modellerimiz, tercihinizi yapabilirsiniz. Beyefendi, şu çizgili güzel kâğıt üzerine ya da eşsiz Japon kâğıdına lüks bir baskı arzu ederler mi?"

"Lüks mü? Oyle ya! insan her gün evlenmez. Bunları tuvalet kâğıdından yapmayacaksınız tabii ki. En eşsiz olanını elbette. Ama sakın *siyah bir çerçeve* sokuşturmayı aklınızdan geçirmeyin,

T'   I

anrı aşkına.

Matbaacı, Vaugirardlı saf bir ihtiyar, kızdırılnıa-masında fayda olan bir deliyle karşı karşıya olduğunu kaygıyla düşünerek, böyle bir ihmal kuşkusu karşısında zayıf bir itirazla yetindi. Baskı müsveddesini kaleme almaya sıra geldiğinde müşterinin eli öyle titredi ki işçi onun söylediklerini kendisi yazmak zorunda kaldı: "Sayın Bay Doktor Alcibiade Gerbillon, Genç Ba-

van Antoinette Planehardla nikâh törenine sizi davet etmekten onur duvar. Nikâh duası Auber-villiers bölge kilisesinde okunacaktır."

augirard ve Aubervilliers, pek de yakın değil!" diye düşündü davet i yeyi yavaş yavaş dizen baskıcı.

,) .

Elbette yakın değildi. Cerrah-dişçi, doktor Alcibiade Gerbillon on beş saattir Paris’i arşınlıyordu.

Ikigün içinde yapılacak olan nikâh töreniyle ilgili her işlemi, bir uyurgezer gibi, sakince tamamlamıştı. Yalnızca bu davetiye formalitesi onu altüst etmişti. işte nedeni:

Gerbillon rahat huzur yüzü görmeyen bir *katildi.* Açıklayabilene aşk olsun. Cinayetini, hiç heyecanlanmadan, bütün yabaniliğiyle, en kalleş ve en iğrenç biçimde başarıyla tamamladığında, on-daki vicdan azabı matbu bir bildirimin kendisine ulaşmasıyla başlamıştı; bildirim, geniş siyah çerçeveliydi ve yaslı bir aile, kurbanının cenaze töreninde hazır bulunmasını rica ediyordu.

Bu matbaacılık başyapıtı dişçiyi çılgına döndürmüş, kafasını bozmuş, mahvetmişti. Müşterilerine görülmedik işkenceler uygulayarak sapasağlam dişlerini kökünden söktü, önemsiz çürüklere beceriksizce altın dolgular yaptı, sağlam dişetlerinin üstüne çullandı, zamanın bile saygı göstermiş olduğu çene kemiklerini çatlattı.

Tek başına yaşadığı muayenehanesini karanlık kâbuslar ziyaret ediyor, kendisine güvenip tedavi olmaya gelen şaşkın hemşehrilerinin ağızlarındaki sertleştirilmiş kauçuktan takma dişlere varıncaya kadar her şey gıcırdıyordu.

Bu karışık durumun nedeni, çevrenin tüm saygıdeğer sakinlerine son derece sıradan görünen bir mesajdı yalnızca: Alcibiade da Aptalların Molek’ine tapınanlardan biriydi ve Matbuat böyle kullarını azad etmezdi.

Kendisine inanacaklar mıydı? Öldürmüştü, gerçekten de yalnızca aşk uğruna öldürmüştü.

Bu cinayetin nedenini, hiç kuşkusuz, caninin okuduğu yegane eserler olan, muayenehanelerin bekleme odalarına yaraşacak cinsten ucuz edebiyatta aramak adilce olur.

Tefrika romanlarda trajik biçimde çözüme bağlanan aşk çıkmazlarını göre göre, dişçi, mutluluğuna engel teşkil eden şemsiye tüccarını bir darbede ortadan kaldırma dürtüsüne kendini yavaş yavaş teslim etmişti.

Çenesini kırıp dökme imkânını hiç bulamayacağı hu genç ve inci dişli tüccar, hırdavat toptancısı Planchard'ın kızı Antoinettele evlenmek üzereydi; o sevimli kızın iltihaplı bir azı dişini kırıp da, kollarında bayılmasına sebep olduğu günden heri Gerbillon için için yanıyordu.

Neredeyse kâğıtlar askıya çıkacaktı. Dişçileri bu kadar korkunç yapan hızlı karar verme özelliğiyle Alcibiade rakibini ortadan kaldırmayı tasarladı. Yağmurun bardaktan boşanırcasına yağdığı bir sabah, şemsiye satıcısı yatağında ölü bulundu. En azılı türden bir ip kaçkınının, bu zavallıyı uykusu sırasında boğazlamış olduğunu tıbbi inceleme ortaya çıkardı.

Gerçeği herkesten daha iyi bilen şeytani Gerbillon, bu mütalaayı gözünü kırpmadan onayladı ve cinayetin bilimsel araştırmasındaki acımasız mantıkla övündü. Zaten önlemlerini öyle iyi almıştı ki ayrıntılı ama nafile bir soruşturmanın ardından yargı, katili bulmaktan vazgeçmek zorunda kaldı.

* * *

Bunun üzerine. eli kanlı dişçi kurtuldu, ama göreceğiniz üzere cezasız kalmadı.

Bu cinayetten faydalanmayı amaçladığı için. şemsiye satıcısı daha toprağın altına yeni girmişken Antoinette in etrafında dolanmaya başladı. Soruşturma sırasında gösterdiği üstün yetenek, bu karanlık dramı aydınlığa kavuşturması, nihayet, talihin bu kadar acımasız davrandığı genç bir insana duyduğu saygılı ve mesafeli yakınlık kızın kalbini kazanmasını

kolaylaştırdı. Açıkçası. Antoinettein kalbi de elde edilmesi güç bir kalp, hele hele kalplerin Babili hiç değildi. Hırdavatçının kızı, acının pek de yıkamadığı, aklı başında ve sağlıklı bir bakireydi.

Bitmek tükenmek bilmeyen ağlayıp sızlamaların boş gururuna heveslenmedi, asla teselli bulmaz biri gibi de görünmedi.

‘Insan ölüler için yaşamaz, bir koca ölür on koca bulunur, vs.” diye mırıldanıyordu ona Alcibiade. Aynı uçurumdan çekip alınmış birkaç vecize, kısa sürede, kızın gözünde giderek yücelen bu diş sökücünün soyluluğunu kesin olarak kanıtladı. “Çekip almak istediğim, genç bayan, kalbıniz-dir," dedi bir gün ona. Hedefe ulaştıran söz! Genç kızın, eğitimi sayesinde ancak yavaş yavaş tadını çıkarabildiği bu sevimli sözcük onun kararını belirledi. Gerbillon, artık uygun eşti. Kolayca anlaşıldı ve evlilik gerçekleşti.

Bu kadar pahalıya elde edilmiş bir mutluluğun, ölüniin hatırasıyla zehirlenmesi gerekli miydi? Artık unutulmaya başlanan yasla ilgili ünlü davetiye ta rafından ihbar edildiğine aptalca inanan bu katilin hayalgücü, yeniden canlanmamış mıydı? Evliliğinin iki gün öncesinde -onu görmüşlerdi— saplantısı çok güçlü bir şekilde, onu deli edecek kadar canlanmıştı; yabancı olduğu bu Paris’le tüm bir gün bir kaçak gibi aylak aylak dolaşmıştı, suçunu hiç kuşkusuz keşfetmiş olan Vaugirardlı şu matbaacıya nikah davetiyelerini sipariş edecek gücü nihayet bulduğu müthiş saate kadar...

Bu kadar kurnazlık, bu derece yetenek gösterip adaleti tümü)' le vanıltarak ve tüm umutlarını aşan bir şekilde taptığı kadını evlenmeye razı ederek bütün amaçlarına ulaştığını sandığı anda sanrıların birbirini kovaladığı bir sefalet içine yuvarlanmak haksızlık değil miydi?

ilk günlerin sarhoşluğu bir soluklanmadan başka bir şey değildi. Yeni evlilerin balayı hilalinin ince boynuzları henüz gökyüzünden kaybolmamıştı ki bir sıkıntı tohumu belirdi.

Alcibiade, bir sabah, şemsiye satıcısının bir portresini buldu. Aslında Antoinette’in, evlenmelerinin arifesinde olduklarını sanarak masumca kabul etmiş olduğu basit bir fotoğraftı bu. Öfkeden kuduran dişçi, fotoğrafı

karısının gözleri önünde anında paramparça edince, kadın bu hatırayı pek değerli bulmasa da bu şiddete isyan etti.

Ama, aynı zamanda, —çünkü ne olursa olsun herhangi bir şeyi imha etmek olanaksızdır— o ana kadar kâğıt üzerinde yalnızca evreni çevreleyen o görünmez fotoğrafın küçük bir bölümünün görünür yansıması olarak varlığını sürdürmüş olan düşmanca imge, Bayan Gerbillon'un birden uyarılmış olan belleğine iyice yerleşti.

Hatırası neredeyse silinmiş olan merhumu o andan sonra kafasına takmış olan kadın, artık ondan başka bir şey görmüyordu; sürekli onu gördü, onu soludu, tüm gözeneklerinden onu yaydı, yaydığı her kokuyla hüzünlü kocasını ona doyurdu; o ise bu cesedi her zaman aralarında bulmaktan şaşkın ve umutsuz düştü.

Bir yılın sonunda, saralı bir çocukları oldu, canavarımsı bir görünüşü olan bu oğlan çocuğu otuz yaşındaki bir erkek yüzüne sahipti ve şaşılacak biçimde Gerbillon'un öldürdüğü kişiye benziyordu.

Baba çığlıklar atarak kaçtı, üç gün boyunca deli gibi dolandıktan sonra dördüncü günün akşamı oğlunun beşiğine eğildi ve hıçkırıklar içinde onu boğdu.

Ne istersen!..

Uzun bir zevk gecesinden yorgun düşmüş Maxence, Askeri Okul'un öte tarafında, caddeyle küçük Dupleix Sokağının kesiştiği köşeye yaklaşıyordu. Gün ortasında yalnızca iğrenç olan bu yer, o gece, sabaha karşı, oldukça tekinsizdi. Özellikle karanlık küçük sokak hiç güven vermiyordu. Döküntü kışlalarda barınarak üç-otuz parayla yetinen acemilere topçu ve süvari eğitimi yaptırılan bataklık görünümündeki bu yol, gecekuşu Maxenceı endişelendiriyordu.

Yine de düşünüp taşındı. Namuslu insanların korkulu rüyası olan Grenelle Bulvarı'ndan bir gürültü geliyordu ve ayyaşların kavgasının ortasına düşmek korkusuyla, ucunda aşk düşlerinin akışı için daha az gürültülü bir sığınak bulacağını düşündüğü pis, dar ve uzun yolu seçti. Metresinin kolları

arasından geldiği için, eve dönüş yolu boyunca gürültü patırtıdan uzak bir şekilde hovardalığın yorgunluğunu atına ihtiyacı hissediyordu.

“Hadi bakalım, niyetin var mı yok mu?” dedi sevimli olmaya çalışan bet bir ses.

Bunun üzerine Maxence, aşkının meyvesini sunmak amacındaki tombul bir kadının dayandığı duvardan kendisine doğru ilerlediğini gördü. “Sana pahalıya mal olmam, ne istersen de yaparım, yakışıklı.”

Hünerlerini sırayla saydı. Olduğu yerde kalakalan aylak, kadının sözlerini kendi yüreğinin atışını dinler gibi dinliyordu. Aptalca bir şeydi ama bu sesin onu niçin heyecanlandırdığını söyleyemezdi. Zavallı adam, hayatı buna bağlı olsa bile söyleyemezdi. Bununla birlikte, kafasının karmakarışık olduğu kesindi. Bu hayasızca övünmelerin, ruhunu, tıpkı yükselen denizin önüne katıp sürüklediği birikinti gibi geçmişinin en uzak köşelerine taşıdığını fark ettiğinde, bu karışıklık dayanılmaz bir endişeye dönüştü.

Bu tatsız görünümler en hoş anıları bile nasıl da berbat ediyor! Çocukluk izlenimleri adeta kutsaldı ve bugünkü yaşamı, ne yazık ki, övünülecek bir yaşam değildi.

Sefahat sonrası bunları hatırlayarak kendini toparlamaya çalıştığında bu izlenimler, çobanlarını izlemeyi her zaman olduğundan daha çok isteyen, üşümüş ve terk edilmiş koyunlar gibi, dosdoğru ve sadık biçimde başına üşüşüyorlardı... Ama bu kez, onları çağıran o değildi. Kendiliklerinden geliyorlardı ya da daha doğrusu, onları çağıran bir *başka sesti,* kuşkusuz kendisininki kadar buyurgan bir ses; ve neden böyle olduğunu hiç anlayamamak tiksinti vericiydi.

* * *

[u]*Her ne istersenl* Sen ne istersen yaparım, birta-nem...

Hayır, gerçekten de dayanılır gibi değildi. Annesi bir yangında diri diri yanarak ölmüştü. Kömürleşmiş bir el hatırlıyordu; cesetten göstermeye cesaret edebildikleri tek bölüm.

Onu üstüne titreyerek yetiştirmiş olan ve en iyi yanlarını kendisinden almış olduğu on beş yaş büyük tek ablasının sonu da bir o kadar trajikti. Gaskonya Körfezi'nin en tehlikeli kıyılarından birinde meydanda gelen çok ünlü bir deniz kazası sırasında okyanus onu, kadınlı erkekli elli yolcuyla birlikte yutmuştu. Cesedini bulmak mümkün olmamıştı.

Kendi yaşamının akışını gözden geçirirken belleğinin korkuluğuna her dayandığında dertli bu iki zavallı bütün benliğini ele geçiriyordu.

Dehşet vericiydi, şaşılacak şeydi ama onu orada, bu kaldırımda, Mceterlinck'in deyişiyle, bu cehennem rıhtımında tutan, bu zavallının sesinin kız kardeşinin sesiyle tıpatıp aynı olmasıydı; ses, melekler silsilesine ait olduğunu sandığı ve yalnızca ayak basmakla bile Sodom'un bütün çir-kefini temizleyebileceğine inandığı Tanrı'nın bu sevgili kulunun sesiydi.

Ah! Kuşkusuz bu onun tarifsiz biçimde alçalmış,

cennetten kovulmuş, yıldırımları yutan pis ve dipsiz kuyulara yuvarlanmış sesiydi. Ama yine de onun sesiydi; öylesine ki, bağırarak ve hıçkıra hıçkıra ağlayarak kaçmaya niyetlendi.

Demek ki ölülerin yaşayanlar ya da canlıymış gibi yapanlar arasına bu şekilde karıştığı doğruydu! Yaşlı fahişe ona tiksinç etini vaat ederken -hem de ne üslupla, Tanrım!- o, çeyrek yüzyıl önce balıkların yediği ablasının Tanrı'yı sevmeyi ve yoksulları gözetmeyi öğütleyen sesini işitiyordu. "Ne güzel kalçalarım var bir bilsen!" diyordu dişi vampir.

"Isa ne kadar güzeldir bir bilsen!" diyordu azize. "Bana gel, koca çapkın, sıcak bir ocağım ve rahat bir yatağım var. Gör bak, pişman olmayacaksın," diye söze başlıyordu biri.

"Koruyucu meleğine eziyet etme," diye mırıldanıyordu öteki.

Çocukluğunu doldurmuş olan bu dindar öğüdü, farkında olmadan, *yüksek sesle* telaffuz etti.

Bu sözcükler üzerine, yalvar yakar olmuş fahişe sarsıldı ve titremeye başladı. işkencenin ve sefahatin tüm imgelerini yansıtmaktan parlaklığını yitirmiş aynalara benzeyen sulanmış, kanlanmış, ihtiyar gözlerini ona doğru kaldırarak doyumsuzca baktı; boğulan insanların kendilerini boğan suyun camından bulanık gökyüzüne son bir kez fırlattıkları korkunç bakışla baktı...

Bir an sessizlik oldu.

“Bayım,” dedi sonunda, “sizden özür dilerim. Sizinle konuşmakla hata ettim. Ben yaşlı bir sürtükten, orta malı bir orospudan başka bir şey değilim, siz beni tekmeyle kovsanız bile haksızlık etmiş olmazdınız. Evinize dönün, *Tanrı sizi korusun.* ”

Kafası allak bullak olan Maxence, kadının aniden karanlıklara gömüldüğünü gördü.

* * *

Kadın haklıydı, eve dönmesi gerekiyordu. Bunun üzerine, gecikmiş Maxence, Grenelle Bulvarı’na doğru yöneldi, ama çok yavaş yürüyordu! Bu karşılaşma onu kelimenin tam anlamıyla bunaltmıştı. Daha on adım atmamıştı ki ihtiyar kafa koparıcı, Maxence’in ardından koşarak yeniden ortaya çıktı.

“Bayım, yalvarırım, o taraftan gitmeyin.” “Niçin o taraftan gitmeyecekmişim?” diye sordu Maxence. “Vaugirard’da oturduğuma göre benim yolum bu.”

“Ne yazık ki, bir saat daha fazla yürümeniz gerekse bile geri dönmelisiniz. Bulvarı geçerek kendinizi tehlikeye atıyorsunuz. Eğer merak ediyorsanız, Paris’in pezevenklerinin yarısı orada icrayı sanat ederler. Mezbahalardan tütün fabrikasına kadar her yeri kapattılar. Polis meydanı onlara bıraktı. Sizi koruyacak kimseniz olmayacak, size muhakkak bir kötülük yaparlar.” Maxence, korunmaya ihtiyacı olmadığı yanıtını vermeye niyetlendi ama bereket versin ki böyle bir yalancı pehlivanlığın saçmalığını hissetmişti. “Öyle olsun,” dedi, “Invalides tarafına çıkarım ben de. Yine de zoruma

gidiyor. Çok yorgunum, gereksiz yere taban tepmek gözümde büyüyor. Bu pezevenklerin üzerine süvari birliğini göndermeli...”

“Belki bir yolu vardır,” dedi yaşlı kadın, bir an tereddüt ettikten sonra.

“Y a, go relım bu yo 1u.”

Bunun üzerine, aşırı alçakgönüllülükle, bu âlemde iyi tanındığından birini oradan geçirmenin kendisi için kolay olacağını söyledi.

“Ne var ki,” diye ekledi, şaşırtıcı bir tatlılıkla, “sizin bir... bir tanıdık olduğunuza inanmaları gerek, bu nedenle kolunuza girmeme izin vermeniz şart.” Maxence, bir tuzaktan çekinerek tereddüt etti. Ama içinde meçhul bir güç harekete geçtiğinden tereddütü kısa sürdü ve başına bir şey gelmeden iğrenç kalabalığı aşmayı başardı; yanında, kolunda ve kalbinin yakınında, birçok haydutun selamladığı ve günahın bile cesaretini kıracak olan o yaratık vardı.

Yürürken tek laf etmediler. Yalnızca yaşlı fahi-şenin koluna asıldığını ve kendisine gereğinden fazla yaslandığını fark etti, hatta bu sarılışta itkisel bir şey bile vardı.

Kadın artık konuşmadığı için Maxence’in hissettiği aşırı huzursuzluk dağılmıştı. Doğal olarak bir tür sanrı gördüğünü düşündü; tüm karanlık his ve önsezileri açıklamakta bu değerli sözcüğün ne kadar işe yaradığını herkes bilir.

* * *

Ayrılma zamanı geldiğinde, Maxence, sıradan bir teşekkür geveledi ve belki de hayatını kurtarmış olan bu sessiz ve tuhaf arkadaşı ödüllendirmek niyetiyle cüzdanına elini attı.

Ama kadın bir hareketiyle onu durdurarak: “Hayır bayım, bu gerekli değil,” dedi.

Kadının ağladığını ancak o zaman fark etti, çünkü birlikte yürüdükleri yarım saat boyunca ona bakmaya cesaret edememişti.

“Neyiniz var?” dedi içtenlikle, “sizin için ne yapabilirim?”

“Sizi öpmeme izin verirseniz,” diye yanıtladı fahişe, “bu, yaşamımın, iğrenç yaşamımın en büyük mutluluğu olur ve sanıyorum bundan sonra ölecek gücü bulurum.”

Rıza gösterdiğini gören kadın, kesik kesik soluyarak Maxencein üzerine atladı ve onu yiyip yu-tarcasına öptü.

Nefessiz bıraktığı adamın iniltisi üzerine kollarını gevşetti.

“Elveda Maxence, benim küçük Maxence’im, zavallı kardeşim benim, sonsuza dek elveda, affet beni,” diye bağırdı. “Artık ölebilirim.”

Kardeşi en ufak bir hareket yapma fırsatı bulamamıştı ki geceye kalmış olduğu için rüzgâr gibi gitmekte olan bir kamyonun altına atladı ve başı ezildi.

Maxencein artık metresi yoktur. Şu anda Grande-Chartreuse Manastırı’nda çömezlik eğitimini tamamlamaktadır.

Son Yanık

İnsan öldüğünde, uzun bir süre için ölür. BİR MİRASÇI

Bay Fiacre-Pretextat Labalbarie, cenaze tahnit ve levazımatçılığı işinden büyük servet kazanmış olarak altmış yaşında emekliye ayrıldı. Müşterilerini asla hayalkırıklığına uğratmamıştı ve uzun süreden beri siparişleriyle Fiacre’ı aşırı bunaltmış olan Cenevre aristokrasisi onun titizliğini ve dürüstlüğünü övmek için ağız birliği etmişti.

Kuşkucu İngiltere’nin bile onayladığı el becerisinin mükemmelliği Belçika’da, Illinois’de ve Michi-gan’da da beğeni toplamıştı.

Uluslararası gazeteler bu ünlü zanaatkârın bundan böyle ak saçlarına daha çok yakışacak olan inceleme ve araştırmalara kendini adamak üzere tezgâhını terk ettiğini duyurduklarında, hem Eski Dünya hem deYeni Dünya’da büyük bir üzüntü yaşandı.

Fiacre, gerçekten de, felsefi ve insancıl eğilimleri, tam da cühela takımının varsaydığından kuşkusuz çok daha az kör ve çok daha az zalim olan talihin onu nihayet lütfa boğduğu anda ortaya çıkan bahtı açık bir ihtiyardı.

Neredeyse bir hiçken onu on milyonluk bir ikbale yükselten son derece saygıdeğer ve kazançlı mesleğini birçoklarının yaptığı gibi küçümsemiyordu.

Tersine, rekabet nedeniyle yapılmış sayısız muharebeyi yaşlı bir askerin saf heyecanıyla anlatıyor ve daha çok kâr etmek için giriştiği, kimi zaman kahramanca sayılabilecek deneyimlerini hatırlamaktan mutlu oluyordu.

Tıpkı Charles-Quint gibi, üstün bir yaşamı kucaklamak amacıyla fatura imparatorluğundan feragat etmişti.

Netice itibarıyla, yaşamını sürdürecek gelire sahip olduğundan ve işadamı sezgisini, piyasayı allak bullak eden ve rakiplerinin dalaverelerini boşa çıkartan doğal yeteneğini daha uzun süre yitirmeyeceğini iddia edemeyecek kadar yaşlandığından, yeteneğinin yıldızı solmaya başlamadan önce, ticari işletmesini kârlı biçimde elden çıkarmak bilgeliğini göstermişti.

* * *

O andan sonra, kendini tümüyle insan soyuna has zevklere verdi.

Yoksulluğu ortadan kaldırmak için boş kafalıların o güne dek ürettikleri tüm çözümlerin yararsızlığını dikkate değer bir zihin açıklığı içinde kavradığı ve temel olarak yoksulların varlığının gerekliliğine de sarsılmaz biçimde ikna olduğundan, sahip olduğu zihinsel ve parasal kaynakları bu yoksul sürüsünün dertlerini dindirmekten çok daha yararlı amaçlara harcayabileceğine kanaat getirdi.

Sonuç olarak, dehasının son pırıltılarını milyonerleri teselli etmek için kullanmaya karar verdi.

‘‘Zenginlerin acılarına kulak veren kim?” diyordu. “Belki de yalnızca ben, bir de müşterilerimin bayıldıkları tanrısal Bourget. Ticaretin gelişmesi için eğlenmekten ibaret olan görevlerini yerine getirdiklerinden, onların da bir

kalbi olduğu unutularak mutlu oldukları sanılır kolaylıkla. Acı çekmek için yaratılmış muhtaç kimselerin ıstıraplarını onlarınkilerle kıyaslamak küstahlığında bulunulur; sanki paçavralar ve kötü beslenme ölüm korkusuyla aynı kefeye konabilirmiş gibi. Yasa böyledir aslında. insan ancak varlıklı ise gerçekten ölür. Ruhu teslim etmek için sermayeye sahip olmak kaçınılmazdır, işte bunu anlamak istemiyorlar. Ölüm, paradan ayrı kalmaktır, başka bir şey değil. Paraya sahip olmayanlar yaşamıyor demektir, dolayısıyla ölmeleri de mümkün değildir.”

Tahminlerinin ötesinde bir derinliği olan bu düşünceler içindeki cenaze levazımatçısı, ölüm azabını ortadan kaldırmak için Lüm gücüyle çalışıyordu.

Verimli bir fikir olan ölü yakma fırını fikrinin ilk destekçilerinden olma onuruna sahipti. Bu düşünüre göre, ölümün bildik dehşetini sağlayan şey, özellikle çürümenin ürkünç imgesiydi. Fiacreı başkan seçmiş olan yakma taraftarı topluluklarda, sahne korkusunun getirdiği hitabet gücüyle, tüm bu yeraltı kimyasının evrelerini anlatıyordu ve örneğin çiçeğe dönüşme düşüncesine muhasebeci kafası isyan ediyordu.

“Bir leş olmak istemiyorum!” diye avaz avaz bağırıyordu. “Ben ölür ölmez yakılmak istiyorum, kavursunlar beni, küle döndürsünler, çünkü ateş her şeyi aklar, vs.”

Göreceğiniz gibi, dilekleri tümüyle yerine getirildi.

* * *

Bu mükemmel adamın, paranın değerini bilen ve herkesin sahip olmayı dileyeceği bir oğlu vardı. Burada, bir an için ölçüyü kaçırmak ve övgüyü abartmak için izin istiyorum.

Dieudonne Labalbarie, demeye dilim varmıyor ama, babasından daha hayranlık verici biriydi. Gözüpek hasımlar karşısında kazanılan önemli bir zafer anında annesinin rahmine düştüğünden, en eli sıkı tefecilerin bile takdirine mazhar olabilecek türden erdemleri, üstelik de eksiksiz biçimde sahiplenmişti.

Daha on beş yaşındayken biriktirdiği paraları faize yatırmış, kişiliği bir defter tutar gibi şekillenmişti. Bizzat Barreme bile incelese hiçbir açık bulamazdı.

Kendisini bir anlığına bile coşkunluk göstermekle, herhangi bir kişi ya da konuyla ilgili bir duygu seline kapılmış olmakla, hatta bunları bastırmakla suçlamak herhalde dünyada yapılabilecek haksızlıkların en büyüğü olurdu.

Bahtiyar baba, böyle bir oğlan çocuğu dünyaya getirmiş olmaktan öylesine kendinden geçmişti ki o konuşurken kasaya ya da tezgâha yaslanmak ihtiyacı duyuyordu.

Tanrı'nın lütfu olan bu çocuk yaşadıkça zenginleşti. Hatta öksüz kaldıktan sonraki üç yıl zarfında servetini ikiye katladı; çünkü son derece zengin ve zenginliği oranında akıldan ve güzellikten yoksun olduğunu hemen herkesin kabul ettiği bir kadının gönlünü çalarak onunla evlenmeyi başardı, sözünü ettiğim dilberin daha ayrıntılı bir tanımını yapmaya kalksam tevazu bile utancından kaçacak delik arardı.

Becerebilen tahmin etsin. Tam bir sürüngen çehresine sahip olduğunu ve canavar boyutlarında bir çoban köpeğinin genellikle ona eşlik ettiğini belirtmekle bile belki çok ileri gittim. işte şimdi babanın ölüm ve cenaze töreninin oğlu ve gelini kadar meşhur olmayan hikâyesi. Incel-miş bir zevke sahip olanların daha fazla okumayı sürdürmemeleri tavsiye olunur.

* * *

Defin hizmetiyle görevli hekim, bir sabah, baba Fiacre'ın artık yaşamadığını tespit etti.

Oğul Labalbarie anındagöreve başladı. Boş yere

gözyaşı dökmeden, yaşamının değerli “cevherini, yani sık sık zikrettiği Benjamin Frank-lin'in soylu ifadesine uygun olarak "zaman'ı harcamadan her şeyi düzene soktu ve tek bir an bile kaybetmeden hazırlıklarını tamamladı.

Saat on otuz beşte gazeteler onun mateminden haberdar olmuşlardı ve acısının ifadesi binlerce nüsha halinde dört bir yana erişiyordu; tedbirli davranılarak tören davetiyeleri çok önceden ısmarlanmış ve teslim alınmıştı.

Columbarium'a[2] konulacak olan siyah mermer levha için de aynı özen gösterilmişti; levhada alevlerin ortasında kanatlarını açmış bir anka kuşu görülüyordu ve üzerinde, merhumun isteği üzerine, şu korkutucu ibare vardı: “YENİDEN DOĞACAĞIM.”

Oğul, açık havada egzersizin sinirlerine iyi geleceğini düşünerek önce bir bisiklet gezintisi yaptı, sonra mükellef bir öğle yemeği yedi, birkaç taziye ziyareti kabul etti, kiliseye uğramak yerine Bor-sa’ya giderek akşama doğru karlı birkaç işlem gerçekleştirdi ve üzüntüsünün boyutunu herkesin anlayabilmesi için geceyi dışarıda geçirdi.

Ertesi gün, demet demet çiçeklerle kaplı, görkemli bir cenaze arabası, ardında pek de üzgün görünmeyen bir bir grupla müteveffanın cenazesini krematoryuma getiriyordu.

Pek nazik Dieudonne, korkunç yakma odasında babasını fırına atmakla görevli iki adamla yalnız kaldığında, “Ah, ah! Demek yeniden doğacaksın,” diyordu kendi kendine, “göreceğiz bakalım, yeniden doğacak mısın! ...’ ’

Yedi yüz derecelik bir ortamda aniden yanıp kül olması için, usule uygun şekilde ince ahşaptan imal edilmiş olan tabut, motorlu bir taşıyıcı düzenek üzerine yerleştirilmişti. Bu düzeneğin uç tarafındaki iki madeni uzantı süratli ve güçlü bir itmeyle cesetleri fırına atıyor, yirmi beş saniye sonra keskin bir ses çıkartarak geri çekiliyorlardı; bu hareketleri tıpkı bir kalbin kasılıp gevşeme hareketlerini andırıyordu.

Dieudonne, bir evlat olarak, son görevini vecd içinde ifa etmek üzereydi ki tabutun içinden bir gürültü işitildi...

Ah! Bunun boğuk ve belirsiz bir gürültü olduğuna sizi temin ederim, ama yine de kefenini yırtmaya çalışan sahte bir ölüden gelir gibiydi bu gürültü. Sanki tabut da titriyordu...

Aynı anda, fırının kapağı sert bir hareketle ardına kadar açılmıştı bile.

Dayanılmaz alevlerden kıpkırmızı görünen üç çehre birbirlerine baktılar.

“Cesedin havası boşalıyor,” dedi Dieudonne sakince.

Diğer ikisi yine de tereddüt ediyordu.

“Haydi oradan, kahrolasıca!” diye birden bağırdı baba katili. “Cesedin havası boşalıyor diyorum size.” Ve en yakınındaki adamın eline bir deste banknot tutuşturdu.

Metal kollar önce öne, sonra geriye doğru hareket etti...

Kapak yeniden kapandı, ama belli ki kapanması biraz uzun sürdü, çünkü tam karşısında ayakta duran Dieudonne, birden tutuşan tabutun alevleri arasından babasının uzanan kollarını ve umutsuz yüzünü seçer gibi oldu.

- Acıların Kadını

1

Nakıs olan namevcut sayılır.

2

Columbarium; Yakılan cenazelerin küllerinin muhafaza edildiği özel gömütlük.

Acıların Kadını

“Demek ki, sayın damadım, hiçbir dinsel gerekçenin ruhunuz üzerinde etkili olamayacağı çok doğru. *Pisliklerinizi yapmak* için yarını bile beklemeyeceksiniz, bunu çok iyi tahmin edebiliyorum. Bugüne kadar melek gibi saf yetiştirilmiş ve sürüngen nefesinizle solduracağınız bu zavallı kızcağıza hiç acımayacaksınız. Ulu Tanrım! Dileğiniz yerine gelsin ve aziz adınız yüzyıllar boyu kutsansın!”

“Amen,” diye yanıt verdi Georges, bir puro yakarak. “Son bir kez, sevgili kayınvalidem, sonsuz şükranlarımdan emin olunuz. Dualarınıza son derece güveniyorum ve inanın bana, teşviklerinizi unutmayacağım, iyi geceler.”

Tren yola koyuluyordu. Garda kalan Bayan Du-rable, yeni evlileri güneye götüren hızlı trenin kaçarcasına uzaklaşışına baktı.

O günkü duyguları henüz yatışmamıştı, ama fırından yeni çıkmış bir tepsi kadar kuruydu gözleri, şemsiyesinin ucuyla sinirli sinirli kaldırıma vuruyordu.

Katlandığı sıkıntıları ve fedakârlıkları öfke terazisinde tartmak alışkanlığında olan Tanrı’nın bu sevgili kulu, “Onu böyle terk eden bu nankör kız için yirmi yılını harcamış olmak insana koyuyor,” diyordu kendi kendine, hem de neredeyse daha oracıkta iffetsiz dokunuşlarıyla kızının namusunu beş paralık edecek olan, hayasızlığı her halinden beUibir yabancının peşinden gitmek için daha evlenir evlenmez terk etmişti annesini. “Ah! Evet, elbette, çocuklar için her şeye izin var! Düşünün bayım, -yok olmasını kibarca rica etmek için yanaşmış olan gar şefi yardımcısına neredeyse farkında olmadan hitap ediyordu—dü-şünün ki, sizin bilemeyeceğiniz kadar korkunç acılarla onları dünyaya getiriyorsunuz, Tanrı korkusuyla yetiştiriyorsunuz, Isa peygamberin ayakları dibinde sonsuza dek dualar okumaya layık olsunlar diye melekler gibi yetiştirmeye gayret ediyorsunuz. Yaşamın üçte biri boyunca onlar için gece gündüz aralıksız dua edilir. Bu sevgili canların iyiliği için, düşüncesi bile insanı titreten cezalara boyun eğilir. Işte mükafatı! Işte iyilik! Iyi bir Hıristiyana benziyor diye evinize kabul etme aptallığında bulunduğunuz ve masum bir kalbi kirletmek için, iffetsiz hayaller telkin etmek için, söylemeye dilim

varmıyor, tam bir masumiyet içinde yetişmiş genç bir kıza, şehvetli bir eşin kirli okşamalarının bir annenin şefkatli, namuslu sevgisinden daha canlı bir sevinç vereceğine onu inandırmak için bu kabulü hemen kötüye kullanan bir zampara ortaya çıkar çıkmaz terk edilirsiniz, bir paçavra gibi, ayıklanan sebze kabuğu gibi atılırsınız...

“Olanı biteni görüyorsunuz, bayım, kıyamet gününde tanıklık edebilirsiniz! Terk edildim, bırakıldım, ihanete uğradım, dünyada tek başıma, tesellisiz ve ümitsiz kaldım. Benim yerime koyun bakalım kendinizi.

“Bayan,” diye yanıt verdi görevli, “acınızı paylaştığıma inanmanızı rica ederim. Ama burada daha uzun süre beklemenizin hizmeti aksatacağını size bildirmek de görevim gereğidir. Onun için buradan ayrılmanızı üzülerek rica etmek zorundayım.”

Böylece baştan savılan acılı anne, yasının büyüklüğüne Tanrı’yı son bir kez daha tanık göstermeyi ihmal etmeyerek ortadan kayboldu.

* * *

Kızlık soyadı Mucus olan Bayan Virginie Durable, yeterince hakkı verilmemiş bir tür mazlume idi. Hatta Lyonlu bir mazlumeydi o, dolayısıyla insanın görüp görebileceği cadalozların en kepazesiydi.

Çocukluğundan itibaren en amansız işkencecilerin eline teslim edilmiş ve bu nedenle insani duygulardan hemen hiç nasibini alamamıştı. Bu yetişme tarzının getirdiği sıkıntıların çevresine yansımadığı gün yoktu zaten.

Evvelce uğraştığı istiridye ticaretinden emekliye ayrılmış bir pazarlamacı olan Bay Durable, bu zavallı kurban ile evlendiğinde üstlenmek zorunda kalacağı işkenceci rolünden hiç mi hiç haberdar değildi.

Bunu öğrenmekte gecikmedi, hatta bu durum onun zamanla tamamen bunamasına neden oldu. Ne yapsa ne etse, tek bir kez bile, suçlu olmamayı, karısının yüreğini ayaklar altında çiğneme-meyi, o yüreğe kılıç ya da diken saplamamayı ba-şaramıyordu.

Virginie, Tanrı'nın, hiçbir erkeğin layık olmadığı, kimsenin ne anlayıp ne de teselli edebileceği ve ne kadar yakınsa yine de yetersiz kalacak, ‘‘çok acı çekmiş” olan bu sevgili kullarmdandı. Koyu bir dindarlığı abartılı bir şekilde yaşadığını söylemeye gerek yok, yeterince hakkının verildiğini iddia etmek gülünç olurdu, kendisi de bu duruma şaşırmaktan geri kalmıyordu.

Tek kelimeyle, kusursuz bir eş olmuştu ve, ulu Tanrım, mutluluğunun henüz farkına varamamış beceriksiz ve sarsak kocasının dükkanına daha nice devlet kuşları konacaktı.

Bir gün, evliliklerinden birkaç yıl sonra, bu maz-lume henüz gençken, ve göründüğü kadarıyla yeterince iştah açıcıyken, şapşal kocası onu pek de giyinik olmayan kibar bir beyle birlikte yakaladı. Durum o kadar açıktı ki en küçük bir kuşkuya kapılmak için sadece kör değil, ölü kadar da sağır olmak gerekirdi.

Elbette karşılıklı bir coşkuyla kocasını boynuzlayan karanlık sofu, Ninonun üslubuna erişecek kadar eğitimli değildi, fakat verdiği cevap neredeyse aynı ayarda sayılacak kadar iyiydi.

Bağrı açık bir halde adamın üzerine yürüdü, çok yumuşak bir sesle ve son derece ciddi ve tatlı bir ifadeyle şapşal herife söyle dedi:

“Dostum, Sayın Kont'la iş üzerindeyim. Siz de gidip kendi işinize bakın, oldu mu?” Bunun üzerine kapıyı kapadı.

Ve bu son oldu. Iki saat sonra, kesin aciliyeti olan durumlar dışında artık konuşmayacaklarını kocasına bildiriyordu; dükkâncıya ruhuna varıncaya kadar her şeyini teslim etmiş olmaktan yorgun düştüğünü ve aslında genç bakirelik umutlarını, kendisini casus gibi izleme nezaketsizliğini göstermiş ilkesiz bir hödüğe kurban etmiş olmaktan dolayı kendine çok acıdığını söyledi. Bir mübaşir kızı olarak, kendisinin yüksek tabakaya mensup olduğunu da bu vesileyle kocasına hatırlatmayı ihmal etmedi.

O günden sonra, ancak ilk Hıristiyanlarda görülebilecek muzaffer bir edayla dolaştı ortalıkta ve aşırı içmeye başlayan o zavallı, yenik düşmüş boynuzlu için yaşam bir cehennem, çok derin acıların gölü oldu ve bir düşkünlerevine kendi rızasıyla kapatılacak kadar aptallaştı.

* * *

Büyük bir şans eseri, genç bayan Durableın eğitimi tüm tahminlerin ötesinde mükemmel denecek kadar iyi oldu.

Bay Durable'ın alıklaşmasına sürekli katkıda bulunmanın dışında kendi gizli kapaklı meşgaleleri ile de uğraşan erdemli annenin kızıyla pek az ilgilendiği doğrudur; zavallı kızcağız, Escalier de Pilate rahibelerinin gözetimine terk edilmişti ve paradan başka bir şey düşünmeyen hu rahibelerin kızın eğitimine hu kadar özen göstermiş olmaları mucize olarak değerlendirilmeyi hak ediyordu. iyi bir drahomaya sahip ve on parmağında on marifet olan genç kız, kaderin esrarengiz bir cilvesi sonucu 'kayınvalidesi' olacak cadalozun yaşamındaki iğrenç gülünçlüklere vâkıf olur olmaz, karşısına çıkan ilk evlilik fırsatına sımsıkı sarıldı. Damadın cesareti herkesin takdirini kazandı. Tören henüz tamamlanmıştı ki, adam, oldukça başına buyruk bir ifadeyle, karısıyla birlikte hızlı bir trene binerek acilen uzaklaşma kararını kesin olarak aldığını bildirdi, kuşkusuz haşhaşa alınmış hu kararın, annesinin sızlanmalarına ya da şikâyetlerine pek aldırış etmez gözüken yeni geline hiç acı vermediğini herkes görebilirdi.

Büyük bir öfkeye kapılmış olan Bayan Durable, katmerli intikamlar tasarlayarak evine tek başına geri dönmüştü.

Yine de, hayır, intikam sözcüğü uygun değildi. Söz konusu olan yalnızca cezalandırmaktı. Hakarete uğramış hu annenin cezalandırma hakkı vardı. Hatta, tanrısal yasanın dördüncü buyruğunun geçerliliğini yitirmemesi için, hu onun göreviydi.

Bundan böyle, her yol mubahtı; dindarlığın masumiyetine bürünerek en zehirli entrikalara girişilecekti.

Bu amaca ulaşabilmek için mazlume, damadı ve kızının şerefini lekeleyebilecek her türlü hile ve dalavereden yararlanmaya gayret gösterdi.

En aşağılık yalancı şahitler, damadı iğrenç alışkanlıklar ve canavarca sapıklıklara sahip olmakla suçladılar. Genç karısının aldığı mektuplar ise Sodomdan postalanmış olabileceklerini düşündüren ifadeler içeriyordu.

“Yumuşak’’ mahlasını kuJlanan bir tanesi kendisini kocasından mahrum bıraktığını söyleyerek genç kadına sitemler yağdırırken, “Başparmakçı Oğlan” imzasını atan bir diğeri hunun uzun sürmeyeceği tehdidini savuruyordu. Yeni evlilerin yatağı bir çirkef seline gömülmüştü.

Diğer yandan, kocaya gönderilen imzasız ya da sahte imzalı mektuplarda ise eşinin okul yatakhanesinde en az elli genç kızı nefesiyle kirlettiği, dolayısıyla drahomasıyla beraber kocasına sunduğu bekaretinin laftan öte bir anlam taşımadığı, değişik ifadelerle ancak hep ballandıra ballandıra anlatılıyordu.

Evlat katlinin korkunç zehirlerinin dozunu her gün böyle ayarlayan, hu ikiyüzlü entrikaların tüm iplerini elinde tutan şeytansı kötülüğü, hu cehennemvari yeteneği ifade edecek hiçbir söz yoktur.

Bu, altı aydan fazla sürdü. Başta hu durumu küçümsemeye çalışmış olan zavallılar bir süre sonra aralıksız bir işkencenin dehşetine teslim oldular. Aynı *bilinmeyen* kaynaktan gelen mektupların çevrelerindeki malikânelerin efendilerine ve hizmetkârlarına, kaçarken geçtikleri şehir ya da köylerin ileri gelenlerine de gönderildiğini öğrendiler.

Sürekli panik içinde kıvrandılar; saçına olduğunu hile hile giderilemez kuşkuların saldırısına uğradılar ve sonunda bir melankoli batağına saplandılar.

Artık doğru dürüst uyumuyorlardı, yemek yemiyorlardı ve ruhları umudun tükendiği ölgün girdaplara karışarak çözünüyor gibiydi.

Nihayet bir gün, birlikte, aynı anda, aynı yerde öldüklerinde, hangi yöntemle acılarına son verdiklerini tam olarak kimse anlayamadı.

Bir köpekhalığı gibi onları takip eden anne, intihar ettiklerini yalnızca Hıristiyan mezarlığına gömülmelerini engellemek amacıyla zapta geçirtti.

Artık fazlasıyla bir mazlumeye dönüşmüş olarak, he r gün göğün üçüncü katına yükselirken güçlük çekmemekte ve Constantinople Sokağı’ndaki dedikodulara bakılırsa boylu poslu uşağını çağırmaya yarayan çanım istisnasız her geceyansı çalmaktadır.

Gümüş Kılıf

“Zavallı bir uzgörüşlüye sadaka, lütfen!” Uydurduğu hikâye son derece sıradandı: Çok sayıda zayiata neden olan korkunç bir felaketten sağ kurtulduğunda, uzgörü yetisiyle donandığını fark etmek talihsizliğine uğramıştı.

Bu, sanıyorum, bir demiryolu kazasıydı; deniz kazası, yangın ya da deprem değilse tabii. Hiçbir zaman tam olarak öğrenemedik. Kendisi de bundan pek söz etmiyordu ve ne tür bir hile ya da kurnazlığa başvurulursa vurulsun, merhametli insanların aşağılayıcı tecessüsünden her zaman kurtarıyordu kendini.

Saint-Isidore-le-Laboureur Bazi li kası’nın sundurması altındaki mekânında yürüttüğü dilencilik uğraşısını sundurmanın bir parçası olmuşçasma sürdürmesini unutmam mümkün değil. Çünkü çıkış-sız bir felaketin içine düşmüştü.

Bu kadar ender rastlanan ve bu kadar soylulukla katlandığı bir bahtsızlık karşısında ona saygı ve şefkat duymamak imkânsızdı.

Bu kişinin, geçmişte körlüğün nimetlerine hiç kuşkusuz başka insanlardan daha aşina olduğu hissediliyordu.

Kendisini ayaktakımının hakiki mensuplarından ayıran ve onlar üzerinde kesin üstünlük sağlayan bir ayrıcalığa dönüşen bu paha biçilmez yetenek, hiç kuşkusuz başarılı bir eğitimin sonucu olmalıydı.

Kazadan önce, vatanlarının övünç kaynağı olarak görülen bu önemli körlerden biri olabileceğini düşünmek insana heyecan veriyordu ve o dönemden kendisine kalan şey, ışığa sürgün edilmiş bir karanlıklar prensi melankolisiydi.

Yine de, yoldan geçenlere her zaman uzattığı eski şapkasına bağış yağmıyordu. Bu kadar olağanüstü bir sakatlığa uğramış bir dilenci, ibadete gelenlerin kafalarını karıştırıyordu, öyle ki, onu görenler kiliseye kapağı atmakta acele ettiklerinden cömertliklerini sergilemeye fırsat bulamıyorlardı.

Oğle ortasında güneşi görebilen bir dilenciden insanlar sezgisel olarak kuşkulanıyordu. Bu durum, ancak kimi istisnai suçlarla, bu şekilde kefaretini ödediği herhangi bir günahla açıklana-bilirdi ve anne babalar Tanrı nın korkunç yargısının canlı tanıklığı olarak çocuklarına uzaktan onu gösteriyorlardı.

Hatta bir ara bulaşıcı bir hastalıktan korkulduğu için cemaatin papazı onu neredeyse kovacaktı.

Neyse ki, yeteneklerinden kuşku duyulmayan bir grup saygın alim, tartışmaya yer vermez bir sertlikle “bu korkunun dayanaktan yoksun olduğunu” bildirmişlerdi.

* * *

Böylece, adam eline geçen ender sadakalarla ve eşsiz başarı gösterdiği bazı boş işlerin cılız meyvesiyle yetinerek zar zor geçiniyordu.

İğneden iplik geçirmekte eşi yoktu. incileri bile ipliğe şaşırtıcı bir hızla diziyordu.

Kişisel olarak, geçmişte, çok küçük harflerle yazma alışkanlığım edinmiş ünlü bir psikoloğuıı notlarını çözmesi için defalarca ona başvurmak zorunda kaldığım oldu.

Birbirimizi bu vesileyle tanıdık ve bir gün hana pek pahalıya mal olacak talihsiz samimiyet böyle oluştu.

Ölümünün üzerinden yıllar geçmiş olan zavallı bir canavara karşı acımasız olmaktan Tanrı beni korusun. Ama bir aslanı bir domuzdan, Himala-vayı bir gübre yığınından ayırt etmenin -yüzyıllar önce unutulmuş— büyülü sırrını bana öğretmiş olan özel bir İnsanın benim taze hayalgü-cüm üzerindeki etkisinin ne kadar zararlı olabildiğini takdir edebilirsiniz.

Bu tehlikeli becerimin beni mahvetmesine ve ustamın yazgısını paylaşmama ramak kalmıştı. El yordamıyla hareket etmeme neredeyse ihtiyaç kalmamıştı. Bu sözcük her şeyi açıklar. Tanrıya şükür, şansım yaver gitti de felaketten

kurtuldum. Bu ölümcül eğilimden yavaş yavaş sıyrılabildim, büyüyü kesin olarak bozabildim ve kendi aralarında yaşamın körebe oyununu oynayan köstebekler arasında hâlâ yer alabilmeyi başardım.

Ama iş işten geçmek üzereydi ve beni yeniden kalıcı bir şekilde ışığa kavuşturan Chicagolu bir göz hekiminin maharetine gelirimin önemli bir bölümünü ödemek zorunda kaldım.

* * *

Buna rağmen, korkunç dilencinin başına neler geldiğini öğrenmek istiyordum; işte ayrıntılar: Birkaç yıl daha katedralin kapısında kâhin dilenciliğe devam etti. Yaşı ilerledikçe hastalığının da şiddetlendiği söylenir. Yaşlandıkça daha net görüyordu. Sadakalar da buna bağiı olarak azalıyordu.

Papaz yardımcıları vicdanlarını rahatlatmak için ona birkaç kuruş vermeye devam ediyorlardı. Hiçbir şeyden kuşku duymayan yabancılar ya da en alt tabakadan gelme ve muhtemelen uzgörü-nün sırrına en az onun kadar sahip bazı insanlar arada bir ona yardım ediyorlardı.

Mabedin diğer kapısında, ağzı iyi laf yapan, dürüst ve merhametli bir kör, kutsal günlerde onu mütevazı bir bağışla ödüllendiriyordu.

Ama tüm bunlar gerçekten yetersizdi ve uyandırdığı tiksinti lıer gün daha da büyüdüğünden çok geçmeden açlıktan gebereceği kesindi. Sanki buna vemin etmişti. Kesik bacaklıların,

guatrlıların, ülserlilerin ya da raşitiklerin kendi sakatlıklarını adak yortularında, köylerde sergilemeleri gibi o da sakatlığım zevk alırcasına sergiliyordu. Sakatlığını insanın gözüne sokuyordu, deyim yerindeyse sizi onu solumaya zorluyordu.

Halkın tiksinti ve öfkesi son haddine varmıştı ve serserinin durumu pamuk ipliğine bağlı bir hale gelmişti ki beklenmedik olduğu kadar inanılmaz da görünen bir olay meydana geldi.

Bizim uzgörüşlüye yeğenlerinden birinin oğlu olan ve Amerika'da sahte kuş gübresi ticareti yaparak sağladığı haksız kazanç ile büyük servet sahibi olduktan sonra Araucanie yamyamları tarafından mideye indirilen bir akrabasından miras kalmıştı.

Eski dilenci, hiç vakit kaybetmeksizin mirası paraya çevirdi ve vur patlasın çaloynasın yaşamaya başladı. Onu ünlü kılmış olan benzersiz ve neredeyse gayri insani sakatlığının, tıpkı sefihliğin veremi hızlandırması gibi, o anda, *büyük bir hızla ağırlaşabileceği* sanılabilirdi. Tam tersi oldu. Birkaç ay sonra tümüyle iyileşti - hem de ameli-yatsız. Tüm uzgörüsünü yitirdi ve üstüne üstlük bir de sağır oldu.

Artık hayattaki tek amacı yiyip içmekten ibaretti. *Gümüş Kılıf*[1] kendisini nihayet dış dünyadan kurtarmıştı.

Kimse Kusursuz Değil

Moruğun son nefesini vermeye yetecek kadar bıçak darbesi aldığına kanaat getiren Zampara Esculape, ilk iş olarak biraz dinlenmeye karar verdi.

Makûl bir insan olduğundan, aşırı gerilen bir ipin sonunda kopacağını, çalışanların zaman zaman ferahlamaya ve emeklerinin karşılığını almaya ihtiyaçları olduğunu takdir edebiliyordu. Yeterince servet sahibi olmuştu. Vicdanı tümüyle rahat ve hayatından olabildiğince memnun bir şekilde geçinip gidiyordu.

ilkbahardı; ama henüz başlayan rutubetli ilkbahar değil, Haziran başlarındaki, insanı sarhoş eden mevsim, tam olarak ikizler'in kol kola girerek Akrep'ten kaçtığı günler.

Kapıldığı hoş duygularla gözleri yaşaran Esculape, kendini ermiş gibi hissetti.

insan soyuna mulluluk getirmeyi, yırtıcı hayvanlarla hile kardeşçe geçinmeyi, mazlumlara kol kanat germeyi ve acı çekenlere teselli sağlamayı diledi.

Merhamet dolu yüreğini muhtaçlara açtı. Cebini boş yere işgal eden parayı kendisine uzanan ellere bol bol saçtı.

Hatta bir kiliseye girerek cemaatle beraber ayine bile katıldı.

Kendisi için ne istiyorsa komşusu için de onu istediğini belirterek Tanrı'ya ibadet etti. Verdiği bütün nimetler ve kendisini cehennemden kurtardığı için ona şükretti.

Günahın çirkin suretini görmesini engelleyen perdenin kalkmasını diledi, esaslı bir vicdan muhasebesi yaptı, hayatında tamir edemediği hatalar ve düzeltemediği kusurlar olduğuna hükmetti: Kendini haksız gurura, sabırsızlığa, unutkanlığa, ihmalkârlığa, acımasız ve peşin hükümlere teslim ettiğini, özellikle de dini görevlerini yerine getirmek hususunda tembellik ve vurdumduymazlık ettiğini anladı.

Bundan böyle bu derece zaaf göstermemeye çalışacağını vaat etli, can vermekte olanlar ve seyahat etmekte olanlar üzerine Tanrının rahmetini diledi, gece boyunca şeytanın şerrinden korunmak için dua eder etmez bu kadarını yeterli görerek en yakındaki geneleve kapağı attı.

* * *

Çünkü gelip geçici eğlentiler peşinde koşmaya

tenezzül etmeyip gerçek zevk alemini arayan bir insandı.

Ağırbaşlı davranmaya o derece önem veriyordu ki toplum içinde alay konusu olmasına ramak kalıyordu.

Geçimini insan öldürerek sağlıyordu, çünkü bu mesleği de birilerinin yapması şarttı. Pek çok meslektaşı gibi o da bu derece hassas ve tehlikeli bir zanaat icra ettiği için övünebilirdi. Ama kendisi sessiz kalmayı tercih ediyordu. Ruhunun çiçekleri de, tıpkı akşamsefası gibi, alacakaranlıkta aç ıv ordu.

Hizmeti müşterisinin ayağına götürüyor, kibarca ve nazikçe, dünyanın en dürüst işini yaparmışçasına öldürüyordu. Temiz iş dedikleri herhalde bu

olsa gerekti.

Yapamayacağı işler için söz vermiyordu. Hatta hiçbir şey için söz vermiyordu. Ancak müşterilerinin şikayetçi olduğu da hiç görülmemişti. Dedikoduculara ise metelik vermiyordu. "Vazifemi yaparım kulaklarımı tıkarım’ sözünü düstur edinmişti. Vicdanının sesinden başkasını işitmiyordu.

OzelJikle evcimen bir insan olduğu için kafelerde nadiren boy gösteriyordu ve fesatçı takımı bile, genelevdekilerin dışında hemen hiç kimseyle görüşmediğini kabul ederek hakkını teslim etmek zorunda kalıyordu.

Bu konuksever mekanın çalışanlarından olan, yarı çıplak dolaşan ve erken gelişmiş becerilerinin uyandırdığı hayranlık sayesinde müesseseyi zengin eden bir genç kıza abayı yakmıştı.

Çocukluktan henüz çıkmış olan bu kız daha şimdiden pek çok değişik çevrede nam salmıştı. Talihli Esculape, kızı kendisine âşık etmeyi başarmıştı, hem de öylesine başarmıştı ki aşk deryasına dahnak üzere baş başa kaldıklarında sanki zamanın akışı duruyordu.

Küçük ‘Kükü’sünü[4] gördüğünde muhteşem Lulu’nun gözleri artık başkasını görmez oluyordu ve yaşlı müşteriler sabırsızlanmaya başladığında kendisine meslek adabını hatırlatmak görevi çoğunlukla sevgilisine kalıyordu.

Buna karşılık, kız daonaçok değerli bilgiler veriyordu...

Bu özenli çalışmaları sayesinde oldukça büyük bir birikime sahip olmuşlardı. Lulu’nun neredeyse hiç masrafı yoktu, hem çok sade hem de çok ince zevkli olan günlük giyimi için sanki hava ve günışığı yeterli oluyordu.

Hatta bu çabalarının mükâfatını bile daha şimdiden kararlaştırmışlardı: Şehir dışında, leylaklar ve güUerle kaplı küçük bir ev ve Tanrı’nın dürüst bir yaşam sürenlere ihsan ettiği sükûnet içinde bir yaşlılık.

Işte böyle olacaktı, eğer umut etmek yeterli olsaydı tabii. Ama heyhat!

* * *

Olayların devamı son derece üzücüdür.

Bir gece Esculape hiç ortada gözükmedi. Genelev bu durumdan fazlasıyla etkilendi.

4) Esculape’ın kısaltması.

Once biraz meraklanan, sonra epeyce telaşlanan ve nihayet tümüyle kendini kaybeden Lulu artık nezaketi iyice elden bıraktı.

Müşterilerinin yatırımlarını iç etmeye gelmiş olan Belçikalı bir noterin yediği sağlı sollu tokatlar sokaktan bile işitildi.

Bu skandal, müessesenin derhal kapatılmasına neden olabilecek kadar büyüktü ama Lulu artık makûl düşünebilme yetisini kaybetmişti. Bilincini yitirecek derecede bir endişeye kapılmış olduğundan, geçtiğimiz 14 Temmuz’dan bu yana kapalı kalmış bir pencereyi açarak gecenin sessizliğini yırtan birferyatla ‘Kükü’sünü çağıracak kadar işi azıttı.

Müşteriler arasında bulunan birkaç protestan rahip, uğradıkları haksızlığa isyan ederek kirişi kırdılar ve ciddi gazeteler bu durumu ertesi günkü baskılarında kıyamet alameti olarak yorumladılar.

Söylemesi bile fazla, Esculape zamparalığa çıkmıştı, yani tam anlamıyla yılana çatmıştı.

Işini bitirip uslu uslu aşk yuvasına dönmekteyken on yıldan beri görmediği bir çocukluk arkadaşı musallat olmuş ve ömründe ilk defa onu baştan çıkarmayı başarmıştı.

Bu uygunsuz arkadaş onu aklın dar yollarından çıkarmak için ne tür hilelere başvurdu bilinmez ama her ikisi de o denli sarhoş oldular ki gözleri yollarda kalan Lulu’nun feleğini şaşırmış sevgilisi, bir gün önce öldürdüğü kurbanının evinde ‘iyi’ ve ‘Kötü’nün mücadelesini simgeleyen bir kutsal tasvir unuttuğunu hatırlayarak ve söz konusu tasvirin ruhsal yüceliği için §art olduğu fikrine kapılarak sabaha karşı bir araba çevirdi. Geceyi beraber

geçirdiği arkada§ı, bu yolla, Esculapeı cinayetin İ§lendiği ve komiserin de ısrarla kendisini beklediği odaya elinden tutup götürmü§ oldu.

Bir anlık zaaf iki kişinin mesleki geleceğini İ§te böyle kararttı.

Kimse kusursuz değil.

Kabil'in En Güzel Buluşu

Bu unutulmaz yemeğin sonuna doğru, nasıl oldu bilmem, gizemli ve ikircikli bir şekilde kamunun yolu diye adlandırılan yerde bulunan nesnelerden söz etme gafletine düştük.

Hemen hemen herkes, yerde yatan hazinelerin, ayağa takılan ve içinde büyük servetler bulunan çantaların maceralarını anlatmak için hu fırsattan yararlandı; hu maceralarda -buna ikna olmak zorundaydık—kişisel bir çıkar sağlamaya tenezzül etmemişlerdi. Daha az sarhoş olan bazıları, başlarını öne eğerek, bugüne kadar hiçbir şey bulmadıklarını itiraf ettiler.

O sırada, dağılmış tüm dikkatleri belirgin el kol hareketleriyle üzerine çeken bet sesli heykeltıraş Pelopidas Gacougnolle bize yüksek sesle seslenerek:

“Marchenoir'ın günün birinde bulduğu en güzel

şey neydi biliyor musunuz?” diye boğazını yır-tarcasına bağırdı.

“Haydi, çocuklar, dinleyin beni. Hikaye anlatılmaya deger.”

* * *

“Herkes bilir ki,” diye başladı söze; “büyük Edebiyat Engizisyoncumuz, kaldırımlarımızda redingot ve pantolon felaketini gözler önüne sermiş olan en ele avuca sığmaz ve musibet yeniyet-meydi. Kıyafetinin döküntülüğünü ifade edecek kelime bulmak mümkün değildi.

“O dönemde onu defalarca gördüğümü hatırlıyorum ve bundan dolayı dünyalara sığmayacak derecede gurur duyuyorum! Ah! Size çok eski zamanlardan söz ediyorum. Henüz onun arkadaşı değildim, ve bir gün

arkadaşı olacağıma da pek ihtimal vermiyordum. Tek bir dostu olup olmadığını bile bilmiyordum.

“Bu domuz yavrusunun şimdiye kadar edindiği tek dostu, olsa olsa gökteki yıldızlar olabilirdi. Daha yakın ilişkilerin özlemini çektiği belliyse de hiç kimsenin bu az gelişmiş yaratığa yakınlaşacağını sanmıyorum.

“Onu her biriniz, tarif etmek için zorlanmama gerek kalmayacak kadar iyi tanıyorsunuz. Ama on sekiz yaşındayken, köpekbalığı yağıyla yaptığı ve yalnızca en yakınlarına gösterdiği vahşi bir portredeki haliyle onu hayal edebilir misiniz, bil-m!yorum.

“Orada, bitüm, kahverengi toprak ve kurşun

karbonatından oluşan bir karışımı yoğurmaktayken, resme bakana dehşetli, gerilimden kıpkırmızı olmuş iki gözünü dikerek öylece duruyordu. Eğer bu tabloyu görmemişseniz hiçbir şey görmemişsiniz demektir...

“Kendini yazar sanmasından çok önce ressam olmak istemişti ve, işin aslına bakarsanız, şimdiki kitapları gibi o zamanki tabloları da ürkütücüydü; bugün takdir ettiğimiz, şu önce yaltaklanıp sonra ısıran köpek ve de cennetten çıkma yamyamlar.

“Benim gibi bir ustayı bile şaşırtacak kadar insanı sarsan bu portredeki gözlerin, alıkların kafasını karıştırmak için volkanların ve meşalelerin yaratıcısının üzgün alnının altına kondurduğu inanılmaz yumuşaklıktaki gözler gibi olmadığı doğrudur.

“Yine de, bu gözler, söz konusu yaratıcının gözlerine çok yaşamış ve görmüş geçirmişlerin bile inkâr edemeyeceği kadar benzemekteydi, çünkü bunlar ruhunun gözleridir, tanrısal önsezilere sonsuza dek aç ruhunun derinliklerinin gerçek gözleridir.

“Elbette, bu pek aşırı portreyi yaptığında felaketler ortasında mahkûm edilmişlik içgüdüsü onu iğrenç yazgısı konusunda uyarıyordu.

“Hiç kuşkusuz, yakında yoluna çıkacak felaket leşlerinin, umudunun aslanlarını bile soluksuz bırakacak kadar pis kokularını şimdiden

hissetmeye başlamıştı.

“Mücadeleci karakterine uygun olduğunu varsaymak zorunda olduğumuz bu cehennemi geleceğin öngörüsüne nasıl olur da sahip olmazdı? Çünkü, talihsizlikleri ve hayalkırıklıklarını kendine bu kadar yakıştıran başka bir insan tanımadım.

“Kendisi kadar talihsiz olmayan bahtsızlar, ona hayır duası etmeliydi, çünkü o tüm şimşekleri çeken yalnız bir paratonerdi ve hâlâ öyledir. Alçakları alıp giden hortumlara ve korkakları uzaklaştıran kasırgalara yirmi yıldan beri direndiği halde dimdik ayakta kalma mucizesini ayakta-kımının suratına bir küfür gibi çarpmıştır.

"‘Ah! Dostları olduğunu söyleyen kibirli centilmenler tarafından terk edilmiş ve onların tüydüğünü sıkça görmüş olmakla övünse yeridir. Onun karşılaştığı dostluklar ya da sıradan tanışıklıklar, bende, Kuzey’in bize ödül olarak verdiği formüle göre, yalnızca kendi kutusuna sürtüldüğünde alev alan tanrısal kibritlere benzedikleri etkisini bırakırlar.

"‘Sevginin üretimi ve bağlılığın ekonomi politiği üzerine ahkâm kesmekten Tanrı beni korusun. Sözünü ettiğim kişi zaten kendini öyle kesin ifade etmiştir ki bu noktada tüm belagat çabaları anlamsız kalır. Cimri kader, domuzlarda olduğu gibi nafakasını pislikten toplayacak bir burun vermediklerine, hiç olmazsa köpek gibi yaltaklanma huyunu bağışlasaydı da onları muhtaç bırakma-saydı...

"‘Bizim yoksulun gösterdiği nankörlüğün, imdadına yetişen sayısız iyilikseverin gönlünde açmış olduğu yaraların henüz tümüyle kapanmamış olduğunu ise hâlâ kabul etmekteler.

“Ama, özellikle edebiyat dünyasının sırtından geçinmiş olduğu kabul edilir. Gazete yayıncılarına pazarlamayı başardığı elmas madenlerinden şimdiye kadar cevher elde edebilen çıkmamıştır. “insanı zıvanadan çıkaran bu hastaları ben de birkaç kez tedavi etmek fırsatını buldum, hem de çizmemin tabanıyla böbreklerini okşayarak. O zaman söz konusu paraziti hiç *tanımamış olduklarını* hatırlıyorlardı. Marchenoir da defalarca bu mucizevi tedavilerden nasibini almıştı ama benimkilerden üstün olan onun yöntemleri

öylesine etkiliydi ki onu belleğin gözünü en iyi açabilen hekim olarak kabul ettim, eminim ki, Niagara'nın kataraktını bile iyileştirebilir!.. ."

* * *

"Amma da kaptırdım!" dedi Pelopidas yerine otururken; çünkü ayağa kalkmıştı ve bir süreden beri geniş adımlarla yürüyor, her önüne çıkanı itip kakıyordu.

"Paris I'in nüfuzlu köpek başlı maymunlarının gübresinden üç kuruş devşirmek için üst mertebeden bir insanı öldürmeye yeltenecek bu mahluku düşündüğüm zaman bütün soğukkanlılığımı yitiriyorum.

"Ne diyordum, evet, Marchenoir'ı, açlık ve kargaşa serüvenleri içinde, artık çok gerilerde kalmış toyluk döneminde ara sıra görüyordum. O dönemde ben de, güzel sanatlar akademisinde kil yoğurmaktan ziyade mahalle arasında alçıdan büstler pazarlamakla uğraşan zavallı bir acemi çaylaktım. Tam bir eğlence düşkünüydüm, değersiz şeyleri gözünde büyüten aptal kurnazlardan biriydim ve şaşkınlık verici paçavralarının devamı gibi görünen parçalanmış bir kitabı hayranlıkla okuyarak atölyenin uzağından geçtiğini gördüğüm bu zavallıya kötü bir şaka yapmaya hazırdım.

''Ancak bir matbaa kalıpçısının rivayetine göre, adamcağız bir gün bir çamur birikintisine baştan ayağı battığı halde okumasına ara bile vermemiş ve sonra kızgın güneş altındaki bir balkon parmaklığının üstüne tüneyerek kurumaya başlamıştı. Düşündürücü bir olay.

"Dahası, o zaman ne denli aptal olsam da, bu sefaletin büyüklüğü beni biraz etkiliyordu. Olağanüstü bir ruhun varlığını da hissediyordum ve bu alışılmamış bahtsız her ortaya çıktığında bastırılmış aşağılık duygumuzu açığa çıkartan şeyin tam da bu ruh olduğunu daha sonra anladım.
"Paçavralarında, sizi temin ederim, iğrenç hiçbir şey yoktu. Hatta pılıpırtjsının temizliği ilginç ve etkileyiciydi.

"Gözlerimin önünde, her zaman, Tanrı bilir hangi eski zamanlardan kalma bir silindir şapka var ki tuhaflıkta onu tek geçebilecek olan, Kopenhag Müzesi'nin dış duvarı üzerinde, Danimarkahların zamanın aşındırdığı

hayranlığının ifadesi olan, rüzgârları hiçe sayan freskteki Thorvaldsen'in unutulmaz şapkasıdır.

“Atmosfer olaylarının uğrağı olan bu şapkanın mevsimler boyunca değiştiği ve renkten renge girdiği görülürdü. Saptanan son durum, beyazımtırak kıvrımlı Arkhimedes salyangozu ya da sarmalıydı; şapkanın sahibi sanki başında deprem felaketine uğramış bir Portekiz bazilikasının çarpılmış sütunlarından kopan bir parça taşır gibiydi, bu önemli evrenin ardından, birkaç ay sonra şapka, atölyedeki üç-dört aklıevvelin şaşkın bakışları altında bir daha düzelmemecesine çöktü. Bu tarifsiz nesneyi ne kadar özenle doğrultmaya çalıştığını asla dile getiremem. Bu felaketten sonra, sokaklarda başı açık dolaştı. “Hiçbir zaman tam olarak yalınayak kaldığını sanmıyorum, ama potinlerinin yanında en mütevazı keşiş sandaleti bile şık ve çağdaş kalır. Onemsiz ayrıntılarla oyalanırsam, sonunda, kutsal kitaplardaki kıyamet işaretleri kadar bizi bıktıracak ve *Kayıp Cennet* kadar uzun olacak anlatımın burasında takılıp kalmamak için izninizi istiyorum.

"‘Bahtsızlar diyarının bu yerlisinin bürünmüş olduğu kılığı tanımlamak için gerekli benzetmeleri o zamanlar tasarlayabilmekten uzaktım. Aradan uzun yıllar geçtikten sonra insanları küçük düşürmekle görevlendirilmiş bir meleğin onun giyim kuşamıyla özel olarak ilgilendiği teşbihinde karar kıldım.

"‘Konudan yeterince uzaklaştık, şimdi hikâyeme dönüyorum.

* * *

“Uzun süre bekledikten sonra Marchenoir'ın arkadaşı ve dostu olmak zevkine eriştiğimde, yaşlı bir ev sahibesinin onun onuruna yönelik tarifsiz saldırılarının, ne yazık ki çaresiz —o dönemde zengin değildim- tanığı oldum.

“Epey bir kira borcu vardı, ödeye ödeye bitire-miyordu. Bu pislik kadın var gücüyle para istiyordu ondan.

""Yine de onu evden atmıyordu, ama tıpkı Hint Okyanusu'ndaki balık avlama sahalarında, dikkatli camgözler tarafından sürekli gözetlenen incili istiridyeler gibi korunuyordu — annesinden kalma, dörtte üçü parçalanmış

yoksul mobilyalarına kesin haciz koymuştu ve en ufak kazancına bile el koyma fırsatı kolluyordu.

""Zavallı kiracı odasından her çıkışta, günde birkaç kere, hem de tüm komşularının gözleri önünde, bu kez kargasının hakaretlerine katlanmaya mahkûmdu. Hatta bu rezalet sıklıkla sokağa da taşıyordu.

“Beyler, bu durum tam on yıl sürdü. Marchenoir asla peşinat vermenin ötesine geçemediği gibi kaçmaya da karar veremiyordu. Uç ya da dört yüz Franklık bir meblağ için bu rezil kadın ona kırk mevsim işkence yaptı.

""Sabırsızlanmayın lütfen, asıl hikâyeme geliyorum. Ama dinlediğiniz şeyler, ""o çok tatlı, güzel yaz sabahı”, sabahsefalarının ve düğünçiçeklerinin açtığı o hoş vakitte yaptığı eşsiz buluşun önemini kavramamız için gerekliydi.

""Okeanos ve Tetis’in kızları merhamete gelerek bizim Prometheusun zincirlerini çözeli üç yıl olmuştu. Binbir zahmetle kazanmış olduğu ilk edebi başarısı sayesinde nihayet iğrenç bağlarını koparmış ve eski korkunç zindanından olabildiğince uzaktaki sakin bir mahallede az çok rahat bir yaşantı sürmeye başlamıştı.

“Dişi akbabanın görüntüsü giderek silikleşiyor, puslanıyor, seçilemez, ıraksak bir hal alıyordu. Belleğinin. kuytularında yer alan en derin çirke-fin içinde bile bu görüntünün suretine rastlamak olanağı kalmamıştı.

“Bir Temmuz günü, henüz tan ağararak gündoğu-munu ilan etmemişken, Marchenoir, âdet edindiği üzere, Saxo Grammaticus’tan ya da Perotto’nun *Cornucopiasmdan* birkaç sayfa okuyarak şehrin surları üzerinde serinlemek niyetiyle evden çıktı. “Yaklaşık altmış adım atmıştı ki, sokağının köşesini kaçırmamak için önüne bakarken, iki adım ötesinde, o günlerde meyve bahçelerinin çitleriyle boş arazilerden başka hiçbir şeyin bulunmadığı bu ıssız mekânda, noter ya da mahkeme evrakı cinsinden resmi belgelerin muhafazası için yapılmış bir karton kutuya rastlamak kendisini şaşırttı.

“Ayağıyla dokunacak kadar yanaştığında nesnenin ağırlığı karşısında büsbütün hayrete düştü, hele bir de kutudan sızan kanı görünce dehşete kapıldı.

“Kutunun kapağını hızla açtığında *ev sahibesi çıktı karşısına...*, eski ev sahibesinin kesik başı ölü gözlerle ona bakıyordu; iki büyük gümüş paraya benzeyen beyaz, ölü gözleriyle.”

İçindekiler